

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Bakalářská práce

Regionální rozdíly v ČR

Autor: Jana Dočekalová

Vedoucí práce: Ing. Irena Pokorná Ph.D.

© 2010 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Regionální rozdíly v ČR" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31.3.2010

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Ireně Pokorné, Ph.D. za cenné rady, kterými přispěla k vypracování této bakalářské práce.

Regionální rozdíly v ČR

Regional disparities in Czech Republic

Souhrn

Hlavním cílem této bakalářské práce je pomocí jednotlivých analýz regionálních nerovností provést srovnání okresů v rámci kraje Vysočina i kraje Vysočina samostatně. Snaží se objasnit problematiku regionálních diferenciací v České republice, jejich příčiny, důsledky a možné dopady pro regiony NUTS III v budoucnosti. Po úvodu následuje teoretická část, která se zaměřuje na základní charakteristiku regionální struktury ČR, regionální politiku a její nástroje a dále následuje analýza regionálních disparit v ČR. Praktická část bakalářské práce se zaměřuje na charakteristiku kraje Vysočina zahrnující porovnání vybraných ukazatelů kraje Vysočina s celorepublikovým průměrem, srovnání vybraných ukazatelů v rámci okresů Vysočiny a regresní analýzu závislosti migrace na výši mzdy.

Klíčová slova: regionální politika, regionální rozvoj, nástroje regionální politiky, kraj Vysočina, Strategie regionálního rozvoje

Summary

The main objective of this thesis is through the analysis of regional disparities to compare counties within the Region Vysočina and Vysočina separately. It seeks to clarify the issue of regional differentiation in the Czech Republic, the cross, consequences and possible implications for NUTS III in the future. After the introduction, followed by the theoretical part, which focuses on the basic characteristics of the regional structure of the CR, regional policy and its instruments and followed by analysis of regional disparities in the CR. The practical part of the bachelor thesis focuses on the characteristics of the region Vysočina, including comparison of selected indicators of Vysočina with national average, a comparison of selected indicators in the districts of Vysočina and regression analysis of migration, depending on the amount of wages.

Keywords: regional policy, regional development, instruments of regional policy, Vysočina Region, regional development strategy

1. Úvod	5
2. Cíl práce a metodika	6
3. Vymezení řešené problematiky	7
3.1. Základní charakteristika regionální struktury ČR	7
3.2. Regionální politika	9
3.2.1. Tradiční vs. moderní regionální politika	11
3.2.2. Nástroje regionální politiky	12
3.3. Analýza regionálních disparit v ČR	14
3.3.1. Faktory ovlivňující regionální disparity ČR	18
3.3.2. Odstraňování regionálních disparit	19
3.3.3. Hlavní faktory regionálního rozvoje ČR dle Strategie regionálního rozvoje (SRR)	21
3.4. Vymezení regionů ČR se soustředěnou podporou státu	22
3.4.1. Hospodářsky slabé regiony	22
3.4.2. Strukturálně postižené regiony	23
3.4.3. Venkovské regiony	23
4. Charakteristika vybrané NUTS III	24
4.1. Charakteristika kraje Vysočina	24
4.2. Porovnání vybraných ukazatelů kraje Vysočina s celorepublikovým průměrem	28
4.2.1. Nezaměstnanost	29
4.2.2. Zaměstnanost	31
4.2.3. Migrační saldo	32
4.2.4. HDP na jednoho obyvatele	35
4.3. Srovnání vybraných ukazatelů v rámci okresů Vysočiny	36
4.4. Regresní analýza závislosti migrace na výši mzdy	39
4.4.1. Praktické provedení	39
5. Závěr	42
Seznam literatury	45
Zákony	45
Seznam zkratk	46
Seznam obrázků, grafů a tabulek	47
Přílohy	47

1. Úvod

Pod pojmem regionální rozdíly rozumíme odlišnost mezi kraji, okresy, státy či kontinenty, nebo jinými slovy nerovnost znaků, jevů či procesů, jejichž identifikace a srovnávání má racionální smysl. Regionální rozdíly se projevují v různých podmínkách života, stejně tak i v nerovných hospodářských rozvojových možnostech.

Regionální rozdíly jsou v současné době velmi diskutovaným tématem. V České republice se vývoj v jednotlivých regionech rozrůžňoval podle dílčích faktorů ovlivňujících regionální rozvoj. Na základě různých výchozích podmínek, poloze a stupni urbanizace se tento vývoj projevoval odlišnou dynamikou i odlišnými změnami územních ekonomických struktur.

Problematika územních nerovností neboli regionálních rozdílů, se v České republice dostává do popředí až během posledních dvou desetiletí a je převážně zaměřena na zjišťování a vyhodnocování „negativních“ rozdílů, které jsou předmětem systému podpory zaostávajících regionů ze strany Evropské unie i České republiky. Důvodem většího zájmu o regionální disparity a tím i o regionální rozvoj byl jednak rychlý nárůst nezaměstnanosti, která patří mezi nejvýznamnější ukazatele regionálních problémů, a také úsilí České republiky zařadit se mezi členy Evropské Unie, kde je této problematice věnována značná pozornost. Vstup České republiky do EU přinesl vedle celé řady změn, výhod a nových možností, také rozvoj regionální politiky. Jedná se o nástroj, který slouží k tomu, aby bylo dosaženo co možná nejrovnoměrnějšího rozvoje regionů a tím i odstraňování regionálních disparit v rámci sjednocené Evropy.

Právě regionálními rozdíly se zabývá tato bakalářská práce. Přibližuje hlavní faktory regionálních disparit a možnosti jejich odstraňování.

2. Cíl práce a metodika

Hlavním cílem práce je pomocí jednotlivých analýz regionálních nerovností provést srovnání okresů v rámci kraje Vysočina i kraje Vysočina samostatně. Dílčím cílem teoretické části bakalářské práce je objasnit problematiku regionálních diferenciací v ČR, jejich příčiny, důsledky a možné dopady pro regiony NUTS III v budoucnosti.

Pro stanovení teoretického konceptu byly použity tyto úhly pohledu:

- vymezení hlavních regionálních rozdílů;
- vymezení vybraných indikátorů pro názornou komparaci;
- objasnění možných důvodů regionálních rozdílů.

Praktická část se zabývá názornou studií regionálních diferenciací v ČR na zvolené územní jednotce NUTS III, jejíž výsledky poukazují na konkrétní regionální rozdíly. Studie bude zaměřena na komparaci vybraných indikátorů s republikovým průměrem. V závěru praktické části se na základě jednoduché regresní analýzy bude práce zabývat závislostí migrace na výši průměrné hrubé mzdy a možnými návrhy na zlepšení situace v regionu.

V regresní analýze bude migrace v kraji Vysočina vyjádřena prostřednictvím migračního salda a mzda pomocí průměrné hrubé měsíční mzdy. Vstupem budou data získaná z internetových stránek Českého statistického úřadu. Analýza bude provedena pro roky 2000 - 2008.

- Hypotéza: migrace je závislá na výši průměrné hrubé měsíční mzdy
- Závislá proměnná: migrace vyjádřená migračním saldem
- Nezávislá proměnná: výše průměrné hrubé měsíční mzdy
- Předpoklad: předpokládáme lineární tvar závislosti migrace na výši průměrné hrubé měsíční mzdy v kraji Vysočina
- Rovnice lineární závislosti: $Y_i = \beta_0 + \beta_1 x_i$

3. Vymezení řešené problematiky

Regionální disparity jsou jedním z vážných problémů národohospodářské a regionální politiky v České republice. V důsledku těchto rozdílů dochází k vylidňování částí území, úpadku rozvoje služeb a prohlubování sociálních rozdílů zejména na úrovni krajů.

V ČR byl regionální vývoj a ekonomická výkonnost ovlivněna zejména transformačním procesem začátkem 90. let minulého století. Na počátku transformačního procesu vykazovala česká ekonomika minimální odchylky, ať už se jednalo o hospodářské nebo sociální. V průběhu procesu přeměny došlo ke vzniku výrazných regionálních rozdílů, mezi které patří zejména míra nezaměstnanosti, hrubý domácí produkt na osobu, míra investic včetně zahraničních investic, průměrná mzda a rozvoj infrastruktury.

Důvody meziregionálních disparit a vzniku tzv. problémových regionů jsou rozmanité a projevují se ve velkém množství forem. Z tohoto pohledu je můžeme rozdělit na tři hlavní typy těchto regionů:

- regiony nedostatečně vybavené přírodními zdroji,
- regiony s nedostatečným využitím vlastních zdrojů,
- regiony se stagnujícími či upadajícími základními odvětvími.¹

Ve většině zemí s tržní ekonomikou se proto přistoupilo k formulaci a praktické realizaci regionální politiky.

3.1. Základní charakteristika regionální struktury ČR

Přirozená regionální struktura České republiky se v podstatě shoduje s povodím hlavních řek – ČR se tedy skládá ze dvou velkých a jednoho menšího přirozeného celku, tzv. makroregionů:

1. polabský, tj. Čechy
2. podunajský, tj. Morava
3. pooderský, tj. Slezsko (resp. tzv. „české Slezsko“)

¹ Blažek, 2002

Jmenované celky představují páteř regionální struktury ČR.²

Česká republika je makroregion vyššího stupně, vnitřně vysoce integrovaný z hlediska ekonomického, národnostního a politického. Z pohledu socioekonomického a historického se ČR skládá ze dvou makroregionů nižšího stupně, a to z Čech a Moravy s „českým Slezskem“.

Čechy jsou mononodální se zřetelnou a neobyčejnou pozicí Prahy. Projevuje se zde určité dělení do dvou skupin – pražský středočeský koncentrační prostor versus ostatní území Čech. Morava je naopak polynodální s určitou dominancí Brna a zvláštním postavením Ostravy.³

Oba makroregiony nižšího stupně jsou slaběji integrovány než makroregion vyššího stupně (celá ČR). Převážně jsou integrovány sociokulturně. Jejich existence je skutečná a nelze ji zpochybnit. Existují také určité zemské komunity. Ta je obzvláště silněji vidět na Moravě.⁴

Rozsáhlé územní jednotky, jejichž integrita je již jen částečně vázána na prostorové vztahy obyvatelstva se nazývají mezoregiony. Mezoregionální centra se podřizují silnějším centrům – regionálním metropolím a hlavnímu městu. Nedenní dojíždka za prací, migrace obyvatelstva a dojíždka do hierarchicky vyšších zařízení služeb náleží do mezoregionálních procesů. Na území ČR nejsou dokonale vyvinuty – zaujímají 40 % až 60 % plochy. Avšak na druhé straně jsou mezoregionální centra významnými koncentračními prostory socioekonomických aktivit.⁵

Mikroregiony jsou územní celky, ve kterých jsou poměrně uzavřeny nejintenzivnější regionální procesy – tzn. dojíždka za prací a základní druhy služeb. Zde můžeme vyzdvihnout relativně nejvyšší integritu těchto celků v rámci České republiky, která činí 90 % až 95 %. Rozsahy ploch mikroregionů

² Wokoun, 2001

³ Wokoun, 2001

⁴ Lošťák, 2008

⁵ Wokoun 2001

jsou dosti různorodé a mají vždy nodální formu.⁶ Organizace mikroregionů je dvoustupňová – Mikroregiony I. a II. stupně, v některých případech je možné se setkat i s třístupňovou organizací, ale to je spíše výjimečné. Pro utváření příslušných celků jsou dominantní vztahy mezi bydlištěm, pracovištěm a komplexem primárních služeb.

Mapa 1: NUTS II v ČR

Zdroj: <http://www.czso.cz/cz/mapy/nuts2/html/cz.htm> - 27.6.2009

3.2. Regionální politika

Regionální politika představuje soubor intervencí, zaměřených podle konkrétní situace státu a jeho regionů a podle očekávaných vývojových tendencí, na zajištění opatření vedoucích k růstu ekonomických aktivit a lepšímu územnímu rozložení v území a k rozvoji infrastruktury. Základní podmínkou je jasné vymezení priorit a koncentrace prostředků na tyto priority. Jejím významným cílem je konvergence regionů v rámci určitého územního celku a klíčovým znakem je její selektivnost, což znamená rozlišování zaměření

⁶ Lošťák, 2008

intervencí na podporu vybraných problémových regionů, které výrazně zaostávají ve svém rozvoji za průměrem v míře, která je společensky uznána za nežádoucí.⁷ Existence objektivně stanovených pravidel v rámci rozpočtové a daňové politiky s cílem vytvářet základnu pro ekonomicky racionální rozhodování samosprávy a nepřipustit přílišné odlišování v příjmové úrovni na místní a výhledově i na regionální úrovni je pro uskutečňování regionální politiky velmi důležitá.

Motivy vzniku regionální politiky můžeme spatřovat ve čtyřech faktorech – faktor ekonomický, sociální, politický a ekologický. Za nejdůležitější a také nejpočetnější je považován motiv ekonomický. Mezi základní ekonomické motivy patří plné využití všech výrobních faktorů, obzvláště však pracovní síly, dále sem patří argument ekonomického růstu a optimální rozmístění firem. Ekologické motivy regionální politiky vedou převážně k tomu, že se regionální politika neprovádí pouze v zájmu obyvatel méně rozvinutých regionů, ale také v zájmu lidí, kteří žijí ve stále více přelidněných aglomeracích. K hlavním faktorům sociálního důvodu regionální politiky patří potřeba zajistit každému práci – důvod plné zaměstnanosti, dalším úkolem z hlediska sociálního by měla být opatření, která povedou alespoň ke zmírnění nadměrné regionální odlišnosti v oblasti příjmů. Což je i faktor politického motivu, protože bylo prokázáno, že nespravedlnost, zakládající se ve velkých nerovnostech v průměrných reálných příjmech na obyvatele, má podstatné politické důsledky.⁸

Vývoj regionů zaměřený na jejich soudržnost a zvyšování konkurenceschopnosti (každý region by měl mít možnost svého vyváženého rozvoje odpovídajícímu jeho potenciálu a specifickým stránkám) patří mezi základní cíle regionální politiky.

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (MMR) je dle zákona č. 2/1969 Sb., ve znění pozdějších předpisů, ústředním orgánem státní správy v záležitostech regionální politiky a dalších odvětví jako např. bydlení, cestovní ruch a územní

⁷ Strategie regionálního rozvoje ČR, 2006

⁸ Wokoun, 2003

plánování, které také podstatným způsobem ovlivňují rozvoj regionů. Na základě toho definuje zásady regionální politiky ČR a podniká základní koncepční a realizační kroky k jejich naplnění.

Primárním nástrojem regionální politiky, za niž ze zákona odpovídá Ministerstvo pro místní rozvoj, je nyní Strategie regionálního rozvoje České republiky platná pro období 2007 - 2013. Zajišťuje provázanost národní regionální politiky s regionální politikou Evropské unie a také s ostatními odvětvovými politikami ovlivňující rozvoj území. Vycházejí z ní regionálně zaměřené rozvojové programy financované výhradně z národních zdrojů nebo spolufinancované ze zdrojů Evropské unie. Specifickým problémům rozvoje měst a venkovských oblastí věnuje regionální politika zvláštní pozornost. Poskytování státní pomoci po živelných a jiných pohromách náleží také k podpoře regionálního rozvoje.⁹ S historickým rozvojem regionální politiky jsou úzce v kontextu její dvě následující primární pojetí.

3.2.1. Tradiční vs. moderní regionální politika

Za tradiční regionální politiku bývá označována ta, která byla prováděna přibližně do poloviny 70. let. V současné době jednoznačně převažuje nový – moderní koncept regionální politiky ve většině evropských zemí, který se začal objevovat od druhé poloviny 70. let.

Tradiční regionální politika se spíše zaměřovala na rozdíly dvojího typu, na jedné straně byly vysoce rozvinuté regiony a straně druhé regiony zaostávající (převážně zemědělské oblasti). V současné době se stále častěji vyskytuje velmi zajímavá situace, kdy nové nebo vysoce inovativní činnosti upřednostňují pro svoje umístění spíše rekreačně využívané a tradičními odvětvími opomíjené oblasti. Což má za následek, že dochází k rychlým posunům problémových a inovačních – prosperujících – regionů.¹⁰

⁹ <http://www.mmr.cz/Regionalni-politika> - 4.7.2009

¹⁰ Wokoun, 2001

Z hlediska pohybu pracovních sil, zboží, služeb a kapitálu se v posledních letech projevuje snaha k oslabování národních hranic. Dochází tedy k tomu, že národní vlády delegují kompetence ve sféře regionální politiky, a to nejen na nižší úroveň správy, ale také na nadnárodní orgány, což je právě případ členských zemí Evropské unie. Vznik tzv. euroregionů¹¹ je specifickým případem propojení nadnárodní úrovně s regionální a lokální úrovní.

Tabulka 1: Tradiční vs. moderní regionální politika

Aspekt	Regionální politika	
	Tradiční	Současná
Regiony	Geograficky relativně stálé problémové regiony	Geograficky relativně rychle se měnící problémové regiony
Problémy	Rozvinutost/zaostalost	Strukturální změny
Strategie	Regionální růst	Regionální inovace
Nástroje	Meziregionální přerozdělování	Mobilizace vnitřních zdrojů
Orientace na	Kapitál, suroviny, velké firmy	Informace, technologie, služby, malé a střední firmy
Organizační forma	Centralizace	Decentralizace

Zdroj: Wokoun, 2001

3.2.2. Nástroje regionální politiky

Nástroje regionální politiky jsou obecně členěny do dvou skupin. První z nich představuje skupinu mikroekonomických nástrojů, jejichž cílem je zejména ovlivňování ekonomických subjektů o jejich lokalizaci v prostoru. Druhou skupinu tvoří makroekonomické nástroje, které jsou však často velmi

¹¹ funkční územní celek v Evropě nacházející se na území dvou či více států

silně omezovány jinými národohospodářskými cíli jako např. vyrovnaností platební bilance či uskutečňováním cílů agrární a průmyslové politiky. Jako další bychom mohli například uvést administrativní nástroje, které v sobě zahrnují různá administrativní opatření, nebo také nástroje institucionální, kam lze zahrnout vznik agentur, např. Centrum regionálního rozvoje (CRR).

Mikroekonomické nástroje jsou převážně zaměřené na ovlivňování rozhodování ekonomických subjektů působících v regionu. Je možné je rozdělit na dvě základní skupiny a to podle toho, na který ekonomický subjekt jsou nástroje zaměřeny. První skupina jsou nástroje na realokaci pracovních sil, která zahrnuje např. podporu při nákupech nových bytů, v druhé skupině jsou nástroje na realokaci kapitálu, kupř. subvence na pracovní sílu, zlevňování úvěrů a na kapitál.¹² Mikroekonomické nástroje jsou vždy ve formě určitých finančních částek, které jsou účelově poskytovány. Jedná se o finanční částky plynoucí ze státního rozpočtu, nebo částky, které mohou plynout i z rozpočtů lokálních či regionálních. Hlavním cílem mikroekonomických nástrojů je obnova rovnováhy na regionálních trzích práce ovlivňováním jedné nebo obou stránek tohoto vztahu – neboli práce a kapitálu¹³.

Uplatnění **makroekonomických nástrojů** je omezeno celkovými cíli národního hospodářství. Avšak pokud jsou cíle regionální politiky v souladu s cíli celého hospodářství, je možné využívat jak nástrojů fiskální politiky, tak i politiky monetární. Mezi nástroje fiskální politiky patří například snížení sazby daní ve vybraných oblastech nebo regionech. Podpora úvěrových řízení v daných regionech připadá k nástrojům monetární politiky. Protekcionismus je dalším makroekonomickým nástrojem, což znamená celní ochranu výrobků speciálně vyráběných v daném regionu – dovozní kvóty a cla.¹⁴

Regionální politika je v obecném povědomí spjata s makroekonomickou činností státu, ale stát svými opatřeními ovlivňuje i chování mikroekonomických

¹² Ponikelský, Koštejnová, 2008

¹³ Wokoun, 2001

¹⁴ Ponikelský, Koštejnová, 2008

subjektů. Mění předpoklady, za kterých se tyto subjekty rozhodují, a působí tak na rovnováhu na jednotlivých dílčích trzích i všeobecnou tržní rovnováhu. Opatření a nástroje regionální politiky tak směřují na odstranění nadměrných disparit ekonomické úrovně mezi regiony.

3.3. *Analýza regionálních disparit v ČR*

Česká republika zdělila na krajské úrovni relativně malé regionální disparity, které byly nižší ve srovnání s mnoha zeměmi západní Evropy. Především systém centrálního plánování používal určité metody, které přispívaly ke snižování regionálních disparit zejména prostřednictvím politiky přerozdělování příjmů a direktivní realokace průmyslových odvětví a ostatních ekonomických aktivit, na druhé straně však určité rozdíly založil nebo podněcoval, např. koncentrací těžebního a energetického průmyslu. Současné rostoucí regionální diference vyplývají z transformačních procesů a přechodu české ekonomiky na tržní ekonomiku.¹⁵

¹⁵ Strategie regionálního rozvoje ČR dostupný z <http://www.dhv.cz/regstrat/srr.html> - 20.7.2009

Tabulka 2: Regionální rozdíly základních makroekonomických ukazatelů

ČR, kraje (NUTS 3)	Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele				Hrubá přid. hodnota na zaměstnanou osobu v r. 2006 ¹⁾			Tvorba HPH v odvětví NH (% skup. OKEČ ²⁾)			Tvorba hrubého fixního kapitálu na 1 obyvatele (v tis. Kč)			
	(v tis. Kč)				Celkem (tis. Kč)	ČR=100		C-F	G-I	J-K				
	2001	ČR=100	2006	ČR=100		2001	2006	2006	2006	2006	2001	ČR=100	2006	ČR=100
ČR celkem	230,1	100	314,8	100	572,6	100	100	38,1	25,5	16,8	64,5	100,0	77,4	100
ČR bez Prahy	198,5	86	269,4	86	524,2	91	92	44,7	22,9	12,1	55,5	86,0	63,0	81
Praha	475,7	207	662,8	211	804,4	146	140	17,3	33,5	31,4	134,2	208,0	188,0	243
Středočeský	213,7	93	284,6	90	558,3	100	98	44,8	25,7	13,1	66,2	103,0	70,5	91
Jihočeský	207,7	90	283,7	90	530,3	91	93	43,3	23,2	11,5	69,3	108,0	59,7	77
Plzeňský	216,6	94	294,5	94	517,7	92	90	43,5	22,8	12,7	55,1	85,0	90,1	116
Karlovarský	183,1	80	240,1	76	442,3	76	77	39,3	26,0	11,0	61,9	96,0	59,4	77
Ústecký	182,6	79	253,9	81	531,5	89	93	49,2	20,4	9,7	54,5	85,0	55,9	72
Liberecký	201,9	88	266,6	85	507,6	89	89	51,4	21,0	11,6	45	70,0	52,3	68
Královéhradecký	212,6	92	273,5	87	509,6	92	89	44,1	22,1	10,8	42,9	67,0	52,3	68
Pardubický	193,6	84	257,1	82	487,8	88	85	42,6	24,0	13,0	50,8	79,0	47,2	61
Vysočina	203,3	88	265,3	84	522,3	92	91	49,6	19,8	9,2	52,9	82,0	46,8	60
Jihomoravský	213,0	93	286,1	91	536,8	95	94	35,7	25,4	17,3	50,3	78,0	69,0	89
Olomoucký	179,1	78	233,7	74	467,4	88	82	39,9	23,2	11,6	67,8	105,0	69,2	89
Zlínský	190,6	83	254,5	81	499,0	89	87	49,3	21,0	12,5	48,2	75,0	55,8	72
Moravskoslezský	179,7	78	270,4	86	569,5	90	99	50,1	21,3	9,7	52,4	81,0	67,5	87
Regiony soudržnosti (NUTS 2)														
Praha	475,7	207	662,8	211	804,4	146	140	17,3	33,5	31,4	134,2	208,0	188,0	243
Střední Čechy	213,7	93	284,6	90	558,3	100	98	44,8	25,7	13,1	66,2	103,0	70,5	91
Jihozápad	211,9	92	288,8	92	524,2	91	92	43,4	23,0	12,1	62,7	97,0	73,9	95
Severozápad	182,7	79	250,2	79	505,1	85	88	46,6	21,8	10,0	56,5	88,0	56,8	73
Severovýchod	203,0	88	265,9	84	501,6	90	88	45,7	22,4	11,8	46,2	72,0	50,6	65
Jihovýchod	210,0	91	279,6	89	532,4	94	93	39,8	23,7	14,9	51,1	79,0	62,1	80
Střední Morava	184,6	80	243,7	77	482,7	87	84	44,6	22,1	12,0	58,4	91,0	62,7	81
Moravskoslezsko	179,7	78	270,4	86	569,5	90	99	50,1	21,3	9,7	52,4	81	67,5	87

1) Zaměstnané osoby celkem = pracující celkem v hlavním pracovním poměru (včetně sebezaměstnaných) dle místa pracoviště.

2) OKEČ C-F zahrnuje průmysl a stavebnictví

OKEČ G-I: Obchod; opravy motorových vozidel a výrobků pro os. potřebu a převáž. pro domácnost; Ubytování a stravování; Doprava, skladování a spoje

OKEČ J-K: Finanční zprostředkování; Činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu; podnikatelské činnosti

Zdroj: Český statistický úřad, 2007

Největší meziregionální disparity můžeme spatřovat v porovnání Prahy se zbytkem republiky. Avšak rozdíly po vyloučení Prahy již nejsou tak markantní. Rozdíly se ale zvětšují na subregionální úrovni jak v rámci krajů, tak i okresů.

Z pohledu ekonomického rozvoje existuje osa západ – východ, kdy východní a severovýchodní oblasti země jsou méně rozvinuté nežli oblasti západní na hypotetické čáře, jež prochází přes Karlovy Vary – Prahu – Brno –

Zlín. Což je dáno zejména historickým vývojem. Také geografické podmínky přispívají k diferencovanosti v západních a východních oblastech – na jedné straně blízkost zemí s vyspělou ekonomikou (Německo a Rakousko) a na druhé straně blízkost zemí s tranzitními ekonomikami (Polsko a Slovensko).¹⁶

Mapa 2: Rozvojové osy v České republice

Zdroj: http://www.gtsincoming.cz/images/map_cz.jpg - 2.8.2009

Disparity mezi regiony (kraje – NUTS 3) jsou v určitých ukazatelích poměrně velké, srovnáme-li regiony s nejvyššími a nejnižšími hodnotami, např. pro míru nezaměstnanosti. Rozdíl v míře nezaměstnanosti mezi nejlepším krajem (Prahou) a krajem Ústeckým s nejvyšší mírou nezaměstnanosti se prohlubuje. V roce 2007 byla v Praze míra nezaměstnanosti 2,4 %, kdežto v Ústeckém kraji byla 9,9 %, po vyloučení Prahy už nejsou rozdíly tak výrazné. Stejně tak rozdíly mezi okresy i v rámci kraje bývají velmi odlišné.

¹⁶ Strategie regionálního rozvoje ČR dostupný z <http://www.dhv.cz/regstrat/srr.html> - 20.7.2009

Tabulka 3: Nezaměstnaní, obecná míra nezaměstnanosti a míra ekonomické aktivity podle krajů

ČR, kraje	Nezaměstnaní (tis. osob)		Míra nezaměstnanosti (%)		Míra ekonomické aktivity (%)	
	celkem	z toho ženy	celkem	z toho ženy	celkem	z toho ženy
Česká republika	276,3	152,7	5,3	6,7	58,8	49,8
Hl. m. Praha	15,8	8,5	2,4	2,8	61,8	54,1
Středočeský	20,4	10,3	3,4	4,0	59,6	49,7
Jihočeský	10,6	6,7	3,3	4,7	59,7	50,8
Plzeňský	10,4	6,4	3,7	5,1	59,0	50,6
Karlovarský	13,2	6,3	8,2	9,1	61,4	51,7
Ústecký	39,9	21,0	9,9	12,4	57,5	47,4
Liberecký	12,8	7,6	6,1	8,2	57,7	48,4
Královéhradecký	11,5	6,5	4,2	5,4	58,7	50,2
Pardubický	11,2	6,3	4,4	5,8	58,0	48,6
Vysočina	12,1	6,8	4,6	6,1	59,7	50,0
Jihomoravský	30,5	16,8	5,4	6,8	57,7	48,7
Olomoucký	20,1	11,3	6,3	8,2	57,5	48,2
Zlínský	16,5	8,7	5,5	6,6	59,0	50,1
Moravskoslezský	51,3	29,8	8,5	11,3	56,6	47,9

Zdroj: Český statistický úřad, 2007

Praha a oblast okolo hlavního města hraje velice důležitou úlohu a vykazuje obrovské protiklady hlavního města ve srovnání se zbytkem republiky. V Praze je vysoká úroveň ekonomické diverzifikace včetně největšího sektoru služeb, trvalý rozvoj nových aktivit a značný podíl investic. Také se zde soustředí převážná část vědy a výzkumu, nejvyšší úroveň dosaženého vzdělání a kvalifikace, dále rostoucí zaměstnanost ve veřejné správě a ve službách, a nejvyšší úroveň mezd v zemi. Regionální disparity se prohlubují v krátkém i střednědobém horizontu, což způsobují zejména rozdílné vývojové trendy v regionech po otevření ekonomiky po roce 1990 a heterogennost procesů, které v zemi probíhají¹⁷.

Ministerstva a ústřední orgány mohou výrazně ovlivňovat podmínky v regionech vynakládáním finančních prostředků. Regionální rozvoj je s výjimkou územních rozpočtů ovlivňován vynakládáním prostředků ze státního rozpočtu – prostřednictvím jeho jednotlivých kapitol

¹⁷ Strategie regionálního rozvoje ČR dostupný z <http://www.dhv.cz/regstrat/srr.html> - 20.7.2009

a prostřednictvím výdajů státních fondů. Prostředky kapitol státního rozpočtu, mající vliv na rozvoj regionů, jsou poskytovány formou výdajových programů, prostřednictvím nichž jednotlivé resorty realizují svoji politiku. Zatímco působení jednotlivých výdajových programů může vést výhradně k dílčím meziregionálním disparitám (v jednotlivých odvětvích) však již může někde výrazně zpomalovat nebo někde výrazně stimulovat rozvoj regionu.¹⁸

Analýza významných činitelů regionálních disparit je podstatou účelné regionální politiky, tzn. vytyčení ústředních determinantů, jež podněcují dopady na regionální rozvoj. Proměnlivost faktorů regionálních rozdílů v čase na jedné straně souvisí se stupněm poznání socioekonomických procesů a na straně druhé podléhají změnám z důvodu vývoje struktur a jejich vzájemného působení.

3.3.1. Faktory ovlivňující regionální disparity ČR

Vývoj v jednotlivých regionech ČR se podle odlišností určitých faktorů ovlivňujících regionální rozvoj a v závislosti na různých výchozích podmínkách, poloze a stupni urbanizace projevoval rozdílnou dynamikou i rozdílnými změnami územních ekonomických struktur.

Z porovnání nejdůležitějších faktorů regionálního rozvoje je zřejmá tendence prohlubování meziregionálních disparit, které je možné charakterizovat takto:

- dochází k relativně významnému prohlubování diferenciací v ekonomické výkonnosti krajů v řadě ukazatelů rozhodujících pro životní úroveň obyvatelstva (HDP na obyvatele, průměrné mzdy, nezaměstnanost apod.),
- v míře nezaměstnanosti a v příjmech na jednoho obyvatele existují podstatné rozdíly mezi okresy,
- nadále je vysoká nezaměstnanost v krajích postižených potřebou rozsáhlé restrukturalizace průmyslu (převážně v Ústeckém

¹⁸ Strategie regionálního rozvoje ČR dostupný z <http://www.dhv.cz/regstrat/srr.html> - 21.7.2009

a Moravskoslezském kraji), nedaří se dostatečně rychle a účelně realizovat potřebné strukturální přeměny,

- prohlubují se disparity venkovského prostředí komparativně nevýhodně vůči prostředí městskému, obce ve venkovských oblastech mají nepříznivé předpoklady pro podnikání a dochází ke stárnutí venkovského obyvatelstva,
- ekonomická úroveň převážné části příhraničních okresů zaostává,
- přetrvává nedostatečné napojení severovýchodní Moravy a Slezska na transevropské komunikační tahy a hlavní město, což výrazně přispívá k nezájmu investorů, především zahraničních, o toto území,
- existují difference mezi podílem vysokoškolsky vzdělaných lidí ve dvou největších městech (Praha a Brno) a ostatními krajskými městy,
- narušené životní prostředí v důsledku minulé průmyslové činnosti v severozápadních Čechách a na severní Moravě a v důsledku rozvoje automobilové dopravy v Praze a dalších velkých městech se nepřetržitě projevuje.¹⁹

3.3.2. Odstraňování regionálních disparit

K odstranění regionálních rozdílů neexistuje pouze jeden univerzální postup. Metod je celá řada, ale nejprve je nutné jednotné posouzení problémů na celém území státu a poté rozhodování dle jednotných kritérií o tom, které zaostávající územní celky v rámci státu a jakým způsobem mají být podporovány. Na realizaci podpory rozvoje regionů a tím i odstraňování regionálních disparit se výrazným způsobem podílejí finanční zdroje politiky soudržnosti. „Adresátem navrhovaných opatření jsou regiony se soustředěnou podporou státu a území, která se potýkají se specifickými problémy. Intervence mají směřovat k modernizaci a diverzifikaci hospodářské struktury strukturálně postižených regionů, ke zvyšování ekonomické výkonnosti hospodářsky slabých regionů, k rozvoji trhu práce v regionech s neúměrně vysokou

¹⁹ Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky – Strategie regionálního rozvoje, 2006

nezaměstnaností, k řešení specifických problémů měst, městských aglomerací a území v rozvojových osách a k posilování hospodářské diverzifikace venkovských oblastí a periferních regionů mimo rozvojové osy²⁰.“

Při odstraňování negativních socioekonomických regionálních disparit je věnována největší pozornost stagnujícím a úpadkovým regionům. Smyslem regionální politiky by nemělo být demotivující rovnostářské rozdělování omezených zdrojů, ale jasné a promyšlené vymezení rozvojových priorit a koncentrace prostředků s cílem dosáhnout maximálních pozitivních výsledků v rozvoji území a v oblasti zmírňování socioekonomických regionálních rozdílů. Snaha o snížení nežádoucích regionálních disparit a rozvoj specificky problémových území vyjadřuje zaměření regionální politiky ČR na aktuální problémy jejího regionálního rozvoje.

Podpora státu v rámci státních programů podpory regionálního rozvoje se zaměřuje především na posilování dostupnosti (modernizace a rozvoj dopravní infrastruktury), ochranu životního prostředí, prevenci rizik (podpora rozvoje záchranných služeb, předcházení environmentálním a technologickým rizikům), rozvoj podnikatelského prostředí, podporu rozvoje cestovního ruchu a v neposlední řadě také na podporu spolupráce v oblasti vzdělávání²¹. Přičemž převážná část této podpory - finančních prostředků plyne z fondů Evropské unie (EU).

Evropská unie prostřednictvím politiky soudržnosti usiluje o rovnoměrný hospodářský a společenský rozvoj všech svých členských států a jejich regionů. Cílem je zmírnění rozdílů v životní a ekonomické úrovni mezi chudšími a bohatšími zeměmi EU. Ve středu zájmu spolu s důrazem na udržitelný růst, inovace a konkurenceschopnost stojí vytváření otevřené, flexibilní a soudržné společnosti s vysokou mírou zaměstnanosti. Tomuto úsilí se souhrnně říká evropská politika hospodářské a sociální soudržnosti, či krátce kohezní politika, která patří vedle zemědělské politiky k nejvýznamnějším evropským agendám

²⁰ Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky – Strategie regionálního rozvoje, 2006

²¹ Lošťák, 2008

a Evropská unie na ni vynakládá více než třetinu svého společného rozpočtu ve formě fondů.²² Centrálním koordinátorem pro využívání fondů EU pro Českou republiku je Ministerstvo pro místní rozvoj. Fondy EU reprezentují klíčový nástroj realizace evropské politiky hospodářské a sociální soudržnosti, jejichž prostřednictvím se rozdělují finanční prostředky určené ke snižování či odstranění ekonomických a sociálních disparit mezi členskými státy a jejich regiony. Evropská unie disponuje třemi hlavními fondy – Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond a Fond soudržnosti.

3.3.3. Hlavní faktory regionálního rozvoje ČR dle Strategie regionálního rozvoje (SRR)

Rozbor významných činitelů regionálního rozvoje je podstatou účelné regionální politiky, tzn. vytyčení ústředních determinantů, jež podněcují dopady na regionální rozvoj. Proměnlivost faktorů regionálního rozvoje v čase na jedné straně souvisí se stupněm poznání socioekonomických procesů a na straně druhé podléhají změnám z důvodu vývoje struktur a jejich vzájemného působení.

Tyto faktory jsou rozvojovým potenciálem regionů a tvoří je:

- přírodní zdroje a přírodní prostředí jako dlouhodobé determinanty regionálního rozvoje,
- hmotné faktory v podobě jejich produkčního potenciálu a infrastruktury,
- nehmotné faktory zejména inovace a schopnost jejich vytváření a šíření, dostupnost a účinné využití informační a komunikační technologie, institucionální prostředí,
- lidské zdroje s příslušnou úrovní dovedností a odborného vzdělání.²³

Významným faktorem regionálního rozvoje postindustriální společnosti jsou lidské zdroje, což potvrzují obzvláště empirické poznatky z posledních několika let, ale také úroveň vývoje české společnosti a poznání

²² Fondy Evropské unie dostupný z <http://www.strukturalni-fondy.cz/> - 23.8.2009

²³ Strategie regionálního rozvoje ČR dostupný z <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/rozvoj-regionu/hlavni-faktory-regionalniho-rozvoje-cr/1001179/46055/> - 23.8.2009

socioekonomických procesů, které lze ztotožnit s dosaženou úrovní v nejvyspělejších zemích světa.²⁴

3.4. Vymezení regionů ČR se soustředěnou podporou státu

Území České republiky je rozděleno na několik oblastí, které jsou ze strany státu intenzivně podporovány. Jedná se o hospodářsky slabé regiony, strukturálně postižené regiony, venkovské regiony a ostatní regiony, jejichž podporování státem je žádoucí z jiných důvodů (např. pohraniční regiony a regiony postižené živelnými pohromami). Analytické zhodnocení situace v ČR jako celku, včetně zkušeností zemí Evropské unie s podobnou problematikou, je východiskem pro vymezení podporovaných regionů (převážně na úrovni okresů).

V § 4 zákona o podpoře regionálního rozvoje je dán rámec pro vymezení regionů se soustředěnou podporou státu. V tomto zákoně jsou definovány základní typy podporovaných regionů a rámcově i ukazatele, kterých je třeba použít pro jejich vymezení.

3.4.1. Hospodářsky slabé regiony

Hospodářsky slabé regiony jsou oblasti, které jsou charakteristické nízkou životní úrovní, nadprůměrným podílem zaměstnanosti v primárním sektoru, nízkou hustotou osídlení a vesměs také s nadprůměrnou nezaměstnaností, dále nízkými mzdovými příjmy a příjmy ze zemědělství a nízkou úrovní daňových příjmů místních rozpočtů. Obvykle se jedná o venkovské oblasti s nižším stupněm urbanizace a ekonomického rozvoje, přesto však s lepším přírodním prostředím. Pro vymezení hospodářsky slabých regionů slouží ukazatele charakterizující převážně trh práce, hospodářskou úroveň a strukturu, a úroveň příjmů obcí a obyvatel²⁵. Na základě těchto ukazatelů byly definovány jako nejvíce hospodářsky slabé regiony tyto okresy –

²⁴ Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky – Strategie regionálního rozvoje, 2006

²⁵ § 4 zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje

Louny, Tachov, Znojmo, Český Krumlov, Bruntál, Jeseník, Třebíč, Prachatice, Břeclav a Svitavy. Společně těchto deset okresů představuje 0,86 mil. obyvatel, což je 8,3 % z počtu obyvatel v ČR a rozlohou tvoří 17,2 % ČR (13 525 km²).

3.4.2. Strukturálně postižené regiony

Oblasti, které se vyznačují vysokým zastoupením průmyslu a vysokým stupněm urbanizace, jejichž průmyslová základna prochází výraznou restrukturalizací a poklesem, spojeným s nadprůměrnou nezaměstnaností, jsou označovány za strukturálně postižené regiony. K jejich vymezení slouží ukazatele definující zejména trh práce a rozvoj podnikání²⁶. Na základě těchto ukazatelů bylo vymezeno jako strukturálně postižených těchto 10 regionů (okresů) – Most, Karviná, Teplice, Chomutov, Děčín, Kladno, Ostrava – město, Přerov, Louny a Frýdek-Místek. Těchto deset regionů dohromady představuje 1,72 mil. obyvatel, což je 16,7 % z obyvatel v ČR a rozlohou tak tvoří 9,3 % ČR (7 308 km²).

3.4.3. Venkovské regiony

Za venkovské regiony jsou považovány oblasti s nízkou hustotou zalidnění, poklesem počtu obyvatel a vyšším podílem zaměstnanosti v zemědělství. K vymezení venkovských regionů slouží ukazatele charakterizující zejména vývoj počtu obyvatelstva, strukturu jeho zaměstnanosti a podíl obyvatelstva ve venkovských obcích²⁷.

²⁶ § 4 zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje

²⁷ tamtéž

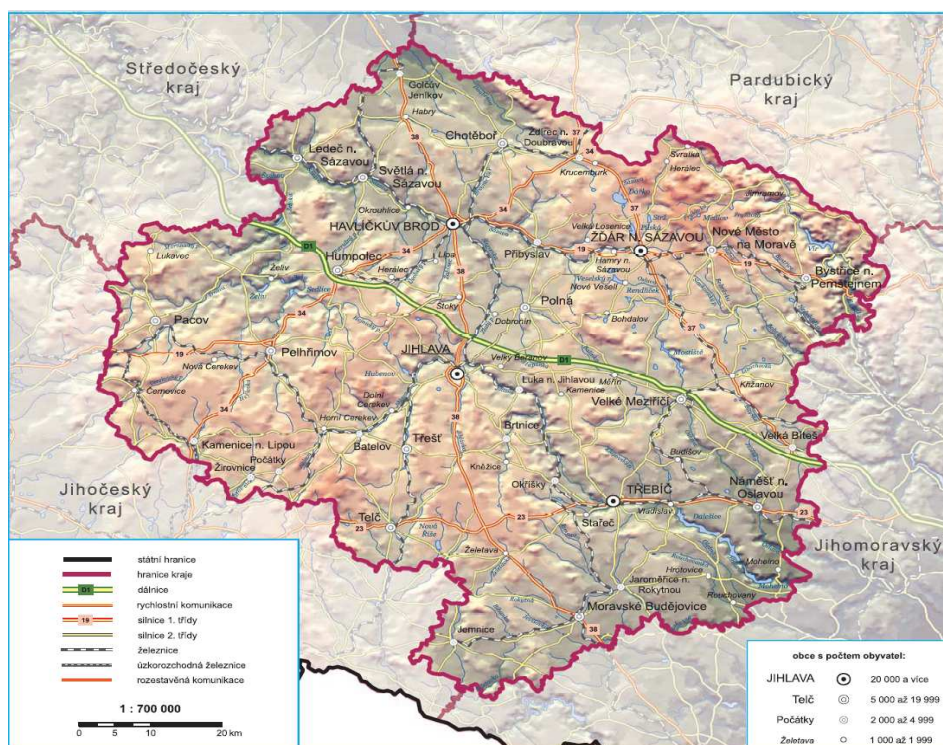
4. Charakteristika vybrané NUTS III

Praktická část této bakalářské práce se zabývá analýzou regionálních rozdílů zvolené NUTS III – kraje Vysočina. Představuje její charakteristiku a profil. Největší pozornost je věnována srovnání kraje Vysočina s celorepublikovým průměrem a jejich hodnocení.

4.1. Charakteristika kraje Vysočina

Kraj Vysočina má v rámci České republiky centrální polohu. Sousedí s krajem Jihočeským, Pardubickým, Středočeským a Jihomoravským. Vysočina je jedním ze 14 vyšších územních samosprávných celků České republiky. Spolu s Jihomoravským krajem tvoří územní jednotku NUTS II Jihovýchod, která jako jeden celek využívá finance ze strukturálních fondů EU. Město Jihlava je správním střediskem Vysočiny a je to také významný dopravní uzel, průmyslové centrum a s 50 tisíci obyvateli také největší sídlo v kraji. Kromě severního výběžku kraje Vysočina, který náleží do geomorfologické oblasti zvané Středočeská tabule, přísluší celé území kraje k jedné z největších geomorfologických oblastí ČR, jež se nazývá Českomoravská vrchovina. Vyvýšená zvlněná krajina s tradičním rázem podhorského zemědělství a menších venkovských sídel utváří charakter Vysočiny. Krajem Vysočina prochází historická hranice mezi Čechy a Moravou, avšak více jak polovina území kraje leží na Moravě. Vysočina spolu s Prahou a Středočeským krajem jsou jedinými kraji, které nemají státní hranici. Území kraje Vysočina je administrativně členěno na 5 okresů, 15 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (ORP) a 26 správních obvodů pověřených obecních úřadů (POÚ). V kraji je 704 obcí, přičemž průměrná populační velikost obce je 725 obyvatel, což je nejméně ze všech krajů ČR, a to navíc celých 78 % obcí má počet obyvatel nižší než 500. Ve městech žije méně než 60 % obyvatel kraje, stupeň urbanizace je tedy na české poměry nízký. Statut města má v současné době 35 obcí.

Mapa 3: Obecně zeměpisná mapa kraje Vysočina

Zdroj: Kraj Vysočina dostupný z <http://www.kr-vysocina.cz/> - 21.8.2009

Rozloha kraje je 6 795,6 m², což tvoří 8,6 % rozlohy celé České republiky. Vysočina je tak na pátém místě mezi 14 kraji ČR, ale na druhou stranu zde žije jen 5 % obyvatel republikového počtu (čtvrtý nejméně lidnatý kraj). Lesní pozemky zaujímají plochu 2 062,2 m² a orná půda 3 190,7 m², mezi kraji má Vysočina nejvyšší podíl zemědělské půdy a to 60,6 %. Vysočina je tradiční zemědělský kraj. Zemědělstvím se zde zabývá 11 % všech ekonomických subjektů. K tradiční zemědělské činnosti patří pěstování brambor a chování hovězího dobytka. Celková sklizeň brambor představuje přibližně jednu třetinu produkce brambor v celé ČR a stejně tak se podílí 16 % na celorepublikové produkci mléka. Vysočina je v chovu skotu na prvním místě mezi všemi kraji a na druhém místě v chovu prasat. Tato skutečnost má za následek velké zpracovatelské kapacity masného průmyslu (například Kostecké uzeniny). V tomto kraji je také velice rozšířené lesní hospodaření – ročně se zde vytěží přibližně 1,6 mil. m³ dřeva, což představuje asi 9 % celkového objemu dřeva vytěženého v ČR.

Od roku 1957 se v obci Rožná na Vysočině těží uranová ruda, v České republice je to tak poslední lokalita, kde se uran ještě těží. V tomto kraji nalezneme i naši první jadernou elektrárnu Dukovany, která zajišťuje bezmála 20 % z celkové produkce elektrické energie v ČR. Společnost Bosch Diesel, jež začala v Jihlavě podnikat v roce 1993, je v současné době třetím nejvyšším zaměstnavatelem českého zpracovatelského průmyslu, tato firma v Jihlavě zaměstnává více než 6,2 tis. osob.

Na území kraje Vysočina se nachází tři památky zapsané na seznam světového kulturního dědictví UNESCO. Patří sem židovská čtvrť se hřbitovem a s bazilikou sv. Prokopa v Třebíči, městská památková rezervace Telč a národní kulturní památka Santiniho poutní kostel na Zelené hoře u Žďáru nad Sázavou. Chráněná krajinná oblast Žďárské vrchy a chráněná krajinná oblast Železné hory jsou dvě CHKO, které zasahují na území Vysočiny. Hlavním důvodem ochrany jsou mimo jiné tvary reliéfu vzniklé v dobách ledových v oblasti před pevninským ledovcem a společenstva rostlin a živočichů žijících na tomto území. Dále se zde nachází 124 chráněných území a 9 přírodních památek. V některých ukazatelích spadá Vysočina mezi kraje s nejzdravějším životním prostředím – kupříkladu měrné emise SO₂ jsou nejmenší v ČR. Avšak na druhou stranu je Vysočina krajem s nejnižším podílem čištěných odpadních vod.

Kraj Vysočina patří z hlediska počtu obyvatel (515 098 obyvatel k 30.9.2008) do spodní poloviny imaginárního žebříčku, a to i navzdory své relativně velké rozloze. Příčinou nesouladu těchto dvou primárních charakteristik je vliv přírodních podmínek a historického vývoje území, během kterého byla oblast kraje zalidněna na poměry České republiky i střední Evropy poměrně řídko. V přepočtu obyvatel na 1 km² (75,8 obyvatel na 1 km²) je kraj hluboko pod průměrem ČR a dohromady s krajem Plzeňským a Jihočeským spadá mezi tři nejméně zalidněné regiony ČR.

Ve srovnání s celou Českou republikou má kraj Vysočina relativně příznivou věkovou strukturu obyvatelstva. Průměrný věk obyvatelstva na konci roku 2008 činil 40,3 let, což byla pátá nejnižší krajská hodnota. Průměrný věk žen (41,7 let) na Vysočině je téměř o tři roky vyšší než u mužů (38,8 let). Počet osob ve věku 0-14 let (74,9 tis.) je však nižší než počet obyvatel ve věku poproduktivním (78,2 tis.). Kraj také vyniká nízkou rozvodovostí. Na 100 sňatků připadalo v roce 2008 pouze 57,6 rozvodů. V roce 2008 velmi vzrostl počet narozených dětí, ale oproti tomu nepatrně stoupla rozvodovost. Podíl dětí narozených mimo manželství je nižší než v ostatních regionech ČR, ale má rovněž vzestupnou tendenci. S tím souvisí i růst počtu svobodných matek.

Struktura obyvatelstva podle nejvyššího dosaženého stupně vzdělání je na Vysočině méně příznivá ve srovnání s průměrem ČR. Také podíl osob, které dosáhly středoškolského vzdělání s maturitou, je zde nižší než činí republikový průměr. Na druhé straně je v kraji Vysočina nejvíce zastoupena skupina osob se středním vzděláním bez maturity, tedy převážně vyučených, jejichž je zde nejvyšší podíl ze všech krajů ČR. Kraj má relativně ustálenou síť základních škol a dostatečnou kapacitu středních škol. Avšak problémem je nedostatečné technické vybavení škol a zajištění dojížděky dětí z menších sídel. S nedostatkem prostředků se také potýká zdravotnictví. Na druhé straně je nespornou výhodou regionu poměrně nízký stupeň kriminality a nízký podíl sociálně rizikových skupin obyvatelstva. Oblast Vysočiny spadá mezi území s vysokou religiozitou. Poslední sčítání v roce 2001 ukázalo, že podíl věřících osob v České republice dosahuje 46,1 %.

Struktura hospodářství kraje Vysočina byla ovlivněna historickým vývojem a místními přírodními podmínkami. Jedním ze základních souhrnných ukazatelů výkonnosti ekonomiky je výše hrubého domácího produktu (HDP) a pro srovnání ekonomické úrovně regionů se používá relativní ukazatel HDP na 1 obyvatele. V porovnání s ostatními kraji ČR je ekonomická výkonnost Vysočiny pod průměrem. V roce 2007 dosáhl podíl kraje na HDP České republiky 4,2 %, a to představuje 12. místo mezi kraji. Po přepočtu HDP

na 1 obyvatele se umístil kraj na 8. místě, což dále činí 287 879 Kč, tzn. 84,2 % průměru ČR.

Podle Registru ekonomických subjektů existovalo na konci roku 2008 na Vysočině 101 703 ekonomický subjektů. Vysočina se tak umístila na předposledním místě mezi kraji v rámci celé České republiky a vzhledem k počtu obyvatel to svědčí o nižším stupni podnikatelských aktivit. Největší množství ekonomických subjektů v kraji vykázal okres Žďár nad Sázavou (23 383), oproti tomu okres Pelhřimov má ekonomických subjektů nejméně (15 426).

V kraji Vysočina bylo na konci roku 2008 evidováno 17 874 uchazečů o práci a jenom 2 414 volných pracovních míst. Nabídka práce na Vysočině je v porovnání s celorepublikovým průměrem velmi omezená. Velké množství obyvatel proto dojíždí za prací za hranice kraje, a to převážně do pražské a brněnské aglomerace. Míra registrované nezaměstnanosti dosáhla 6,27 % a byla tak osmá nejnižší v ČR. Nejvyšší nezaměstnanost byla v okrese Třebíč (8,38 %) a naopak nejnižší v okrese Pelhřimov (4,35 %). Situaci na trhu práce je možné také charakterizovat z hlediska průměrných výdělků. Na Vysočině činila v roce 2008 průměrná hrubá měsíční mzda 20 616 Kč. V posledních letech byla průměrná mzda v kraji vždy nižší nežli byl republikový průměr. Podstatné rozdíly jsou i v průměrných hrubých mzdách vyplácených v jednotlivých odvětvích hospodářství kraje.

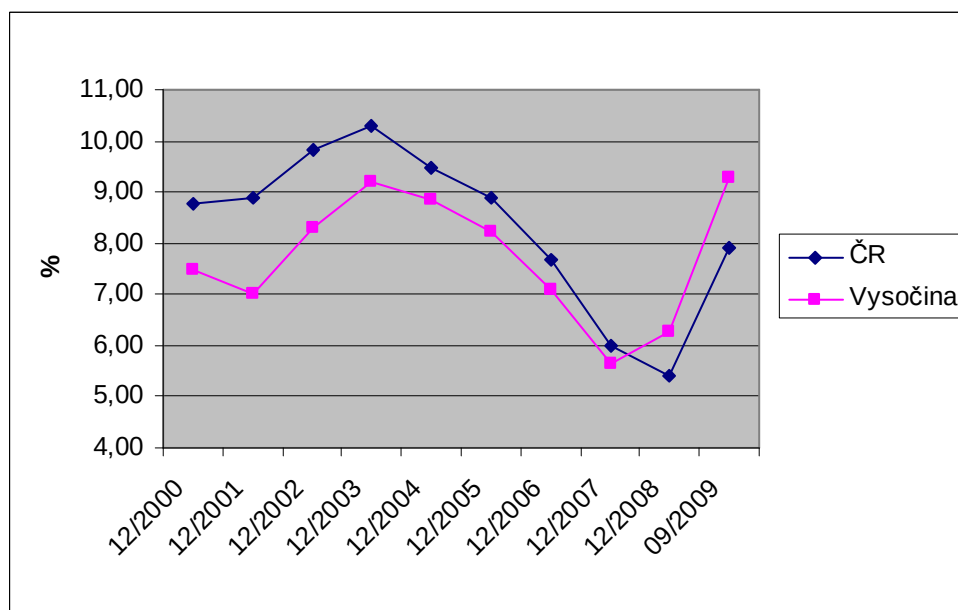
4.2. Porovnání vybraných ukazatelů kraje Vysočina s celorepublikovým průměrem

Cílem této kapitoly je pomocí podrobnější analýzy vybraných ukazatelů, provést komparaci s ostatními nomenklaturními statistickými jednotkami České republiky a celorepublikovým průměrem. Výsledkem této komparace je vyhodnocení aktuální situace kraje Vysočina. V dále uvedených kapitolách je na základě této komparace navrhováno řešení pro nápravu, efektivnost či dlouhodobou udržitelnost

4.2.1. Nezaměstnanost

Nezaměstnanost v kraji Vysočina prošla od roku 2000 dvěma cykly a v současné době se nachází ve fázi růstu nezaměstnanosti stejně jako zbytek republiky. Do konce roku 2003 docházelo k postupnému nárůstu míry nezaměstnanosti až na 9,20 %. V následujícím roce 2004 začala nezaměstnanost klesat, a to až na 5,63 % v roce 2007. Poté dochází ke změně, když českou ekonomiku postihuje recese, která se mimo jiné projevuje výrazným růstem nezaměstnanosti (9,26 % k 30. 9. 2009). Tato hodnota je nejvyšší od roku 2003. V roce 2008 poprvé po deseti letech překročila hodnota míry registrované nezaměstnanosti na Vysočině průměr České republiky (viz. graf 1). Uvnitř regionu existují výrazné rozdíly. Nezaměstnaností je dlouhodobě více postižena východní část kraje, zvláště oblasti sousedící s Jihomoravským krajem (Bystřicko, Novoměstsko, Třebíčsko, Náměšťsko, Moravskobudějovicko). Zde se výše nezaměstnanosti mnohdy pohybuje na úrovni nejvíce postižených oblastí v ČR. Naopak v západní části kraje (Pelhřimovsko, Pacovsko, Humpolecko) zůstává nezaměstnanost dlouhodobě nízká. Současná hospodářská krize má na Vysočině velmi diferencovaný územní dopad. Jednoznačně nejvyšší meziroční nárůst počtu nezaměstnaných byl zaznamenán na Světelsku, příčinou je ukončení provozu místního sklářského kolosu Sklo Bohemia, a. s.

Graf 1: Vývoj míry registrované nezaměstnanosti v kraji Vysočina a v ČR (prosinec 1999 - září 2009)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Věkové složení zaregistrovaných osob na úřadech práce se v letech 2000 až 2007 měnilo. Nejvýraznější změny byly zaznamenány v nejmladší (15-24 let) a nejstarší věkové skupině (55 let a více). Podíl uchazečů ve věku do 24 let se v posledních letech postupně snižoval, naopak podíl v nejstarší věkové skupině narůstal. Důvodem tohoto vývoje je u první – nejmladší skupiny oddalování vstupu na trh práce v důsledku prodloužení délky přípravy na budoucí povolání, resp. studia. V případě druhé – nejstarší skupiny naproti tomu dochází k oddalování odchodu z pracovního procesu z důvodu postupného posouvání hranice nároku na starobní důchod.

Velký vliv na uplatnění na trhu práce v kraji Vysočina má dosažené vzdělání a kvalifikace. Na trhu práce mají největší problém s uplatněním osoby s nižším stupněm vzdělání. Uchazeči se středním vzděláním bez maturity tvoří nejpočetnější skupinu nezaměstnaných osob. Další početně významnou skupinou jsou osoby se základním – nedokončeným vzděláním. Ostatní vzdělanostní kategorie uchazečů o zaměstnání – střední s maturitou a vysokoškolské – jsou na Vysočině zastoupeny celkem rovnoměrně.

Mezi další důvody nezaměstnanosti v kraji Vysočina patří také nedostatek volných pracovních míst. Velké množství lidí dojíždí za prací i do vzdálenějších míst. Další příčiny nezaměstnanosti také mohou spočívat v nízké úrovni cestovního ruchu a službách cestovního ruchu. Jedním z důvodů také mohou být strukturální změny v odvětví ekonomiky a sezónnost prací.

4.2.2. Zaměstnanost

Počet zaměstnaných osob na Vysočině v letech 2000 – 2004 meziročně mírně kolísal, ale od roku 2005 začal relativně rychle růst – za období od roku 2005 do 2007 se zvýšil o 10,4 tis. osob na 248,3 tis. zaměstnaných osob. Zrcadlově k růstu počtu pracujících tak klesl počet nezaměstnaných až na 12,1 tis. v roce 2007 z původní hodnoty 17,3 tis. v roce 2000.

Vývoj odvětvové struktury zaměstnanosti je často používaným nástrojem k analýze vyspělosti a konkurenceschopnosti ekonomiky. Na úrovni krajů jsou publikována data za 18 základních odvětví dle odvětvové klasifikace ekonomických činností (OKEČ), nebo za tři sektory zaměstnanosti v hospodářství – primér (zemědělství, myslivost, lesnictví a rybolov), sekundér (těžba nerostných surovin, zpracovatelský průmysl, výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody, stavebnictví) a terciér (vše ostatní – nevýrobní sféra). V poslední době se podíly jednotlivých odvětví na zaměstnanosti nijak výrazně nezměnily. Největší změnu ale zaznamenal primární sektor, který v sobě zahrnuje zemědělství, myslivost, lesnictví a rybolov. Tato změna se projevila pomalým stabilním poklesem v ČR z 5,1 % v roce 2000 na 3,3 % v roce 2008 a na Vysočině z 11,8 % na 9,4 % za stejnou dobu (viz tab. 4). Tento jev s sebou však přináší problém udržování krajiny na venkově, o kterou se vždy starali zemědělci. Vysočina, jako tradiční venkovská oblast, má ze všech krajů nejvyšší podíl zaměstnaných osob podle sektorů hospodářství v priméru 9,4 %.

Tabulka 4: Zaměstnaní podle sektorů v %

	ČR	Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký
2000 (tis.)	4 731,6	613,4	520,7	299,7	266,4	150,8	348,5	201,9
Primér	5,1	0,7	5,5	7,6	6,8	2,3	4,4	3
Sekundér	39,5	21,5	40,4	41,5	41,5	40,6	41,1	51,7
Terciér	55,4	77,8	54,1	50,9	51,6	57,1	54,5	45,3
2008 (tis.)	5 002,5	645,6	599,4	314,7	280	148	372	199,7
Primér	3,3	0,2	3,2	5,8	4,9	2	2,8	2,6
Sekundér	40,5	19,4	40,5	41,8	43,7	41	43,4	51,6
Terciér	56,1	80,4	56,3	52,3	51,4	57	53,8	45,8
	ČR	Královohradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
2000 (tis.)	4 731,6	263,5	228,9	239,3	521,3	278,6	268,3	530,5
Primér	5,1	7,4	6,9	11,8	5,6	7,3	4,4	3,3
Sekundér	39,5	40,3	39	44,1	38,8	42,6	47,8	43,8
Terciér	55,4	52,2	54,1	44	55,6	50,2	47,9	52,8
2008 (tis.)	5 002,5	265,1	245,1	247,8	537	296	283,4	568,6
Primér	3,3	3,9	4,7	9,4	3,2	4	2,8	2,1
Sekundér	40,5	45,7	45,7	44,3	41,2	42,9	48,6	44,5
Terciér	56,1	50,4	49,6	46,2	55,6	53,1	48,6	53,4

Zdroj: <http://www.portal-inovace.cz/cz/technologicky-profil-lk/trh-prace/sektorova-zamestnanost/> - 21.10.2009

Podle agentury CzechInvest²⁸ je v kraji Vysočina 50 investičních projektů (viz příloha 2). Tyto investiční projekty představují investice ve výši 35 668,01 mil. korun a 8 936 pracovních míst. Z hlediska počtu projektů v celé České republice tak Vysočina představuje pouze 4 % a je třetí mezi kraji s nejmenší alokací investic. Jedním z důvodů proč zde firmy tak málo alokují svoje investice by mohla být špatná dopravní síť, dále také vysoký potenciál sezónních prací a to nejen v cestovním ruchu. Možnost pro zlepšení této situace se nabízí ve formě dotací a rozvoji kvality služeb v cestovním ruchu.

4.2.3. Migrační saldo

Migrační saldo představuje rozdíl mezi počtem přistěhovalých (imigrace) a počtem vystěhovalých osob (emigrace). Termín migrace v sobě zahrnuje také dojížděku do zaměstnání nebo za studiem, kterou však demografická statistika

²⁸ státní příspěvková organizace podřízená Ministerstvu průmyslu a obchodu ČR, která posiluje konkurenceschopnost české ekonomiky prostřednictvím podpory malých a středních podnikatelů, podnikatelské infrastruktury, inovací a získáváním zahraničních investic z oblasti výroby, strategických služeb a technologických center

nesleduje, ale sleduje se ve sčítání lidu. Demografická statistika ČR pokládá za migraci změnu trvalého bydliště, a to stěhování mezi obcemi v rámci okresu, stěhování mezi okresy v rámci kraje a stěhování mezikrajské.

Vývoj počtu obyvatelstva na území kraje Vysočina je velkou měrou ovlivněn migrací, tedy počtem přistěhovalých a vystěhovalých. V roce 2001 se přistoupilo k nové metodice evidence migrujících osob. Počet emigrantů a imigrantů se tak zvýšil díky nově započítávaným cizincům, kteří u nás pobývají na základě víza přesahujícího platnost 90 dní a také se na vyšším počtu migrantů podílí i cizinci, kterým byl udělen azyl. V letech 2000 až 2004 se kraj spíše vyznačoval vyšším počtem vystěhovalých než přistěhovalých. Poté ale nastala změna a počet emigrantů převýšil počet imigrantů. V roce 2007 dosáhl počet přistěhovalých rekordní úrovně, a to jak v kraji Vysočina (3,0), tak i za celou Českou republiku (8,1).

Tabulka 5: Migrační saldo v letech 2000 - 2008

Migrační saldo (přírůstek/úbytek) ¹	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Česká republika	0,6	-0,8	1,2	2,5	1,8	3,5	3,4	8,1	6,9
Kraj Vysočina	-0,1	-0,7	-0,4	1,0	-0,3	1,8	1,1	3,0	1,9
Havlíčkův Brod	-0,6	0,9	0,1	2,7	0,2	2,5	0,1	6,1	4,3
Jihlava	-0,3	-0,9	0,5	2,0	-0,8	6,4	2,3	1,7	3,7
Pelhřimov	0,0	-1,5	1,4	1,9	-0,9	3,2	2,7	7,6	3,5
Třebíč	0,3	0,2	-1,3	-0,3	0,5	-1,5	0,5	1,4	-1,9
Žďár nad Sázavou	-0,1	-2,2	-2,0	-0,6	-0,5	-0,6	0,2	0,5	0,9

1) přepočteno na 1 000 obyvatel středního stavu, měřicí jednotka ‰

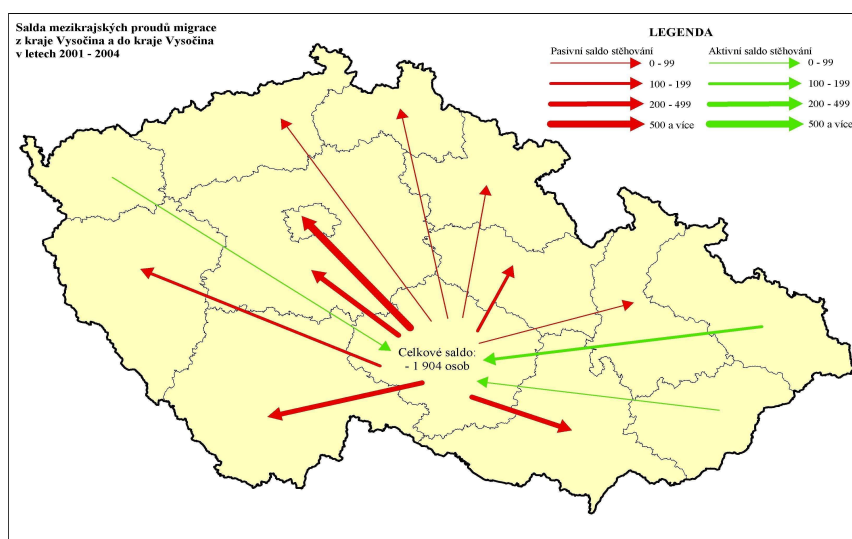
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

V roce 2008 se na Vysočinu přistěhovalo celkem 5 402 osob, z toho 2 175 osob tvořili cizinci. Nejvyšší počet přistěhovalých cizinců podle národnosti představovali vietnamští občané, kteří v meziokresním porovnání nejvíce mířili do okresu Žďár nad Sázavou. Na 1 000 obyvatel středního stavu připadalo 10,5 imigrantů, v mezikrajském srovnání to činí čtvrtou nejnižší hodnotu hrubé míry migrace. Nižší příliv přistěhovalých osob přepočtený na počet obyvatel byl zaznamenán jen v Moravskoslezském, Olomouckém a Zlínském kraji.

Z Vysočiny se v roce 2008 vystěhovalo 4 436 osob, což na 1 000 obyvatel středního stavu představovalo 8,6 emigrantů. Migrační saldo tak bylo páté nejnižší v mezikrajském srovnání (viz tab. 5). Do zahraničí se odstěhovalo jen 121 obyvatel Vysočiny.

Běžná migrace směřuje do měst, z venkova do menších měst a z menších měst do větších měst. V posledních letech se ale směr migrace významně změnil: po desetiletích převahy migrace z venkova do měst došlo k podstatnému obratu. V současné době města obyvatelstvo migračně ztrácí, zatímco venkovské obce nabývají kladné migrační saldo, ovšem při velkých regionálních disparitách. Migrační atraktivita obcí v zázemí větších měst je zvláštním jevem, který se ale na Vysočině doposud projevili výrazněji jen v okolí Jihlavy. Obecně lze spatřovat převažující příčiny migrace zejména v rozdílech v bohatství mezi jednotlivými světadíly, v síle ekonomik jednotlivých zemích a úrovni ekonomického rozvoje a v životní úrovni jejich obyvatel. Avšak na Vysočině mezi nejčastější důvody migrace bude nejspíše patřit stěhování za prací - snaha najít lépe placenou práci a tím pádem i zvýšení životní úrovně. Mnoho lidí se také stěhuje za účelem studia a zvýšení kvalifikace. Pro potvrzení výše zmíněných důvodů migrace bude použita v kapitole 4.4 regresní analýza, která bude zkoumat závislost migrace na výši průměrné hrubé měsíční mzdy.

Mapa 4: Salda mezikrajských proudů migrace z kraje Vysočina a do kraje Vysočina v letech 2001-2004

Zdroj: Kraj Vysočina dostupný z <http://www.kr-vysocina.cz/> - 16.11.2009

4.2.4. HDP na jednoho obyvatele

V roce 2007 dosáhl hrubý domácí produkt kraje Vysočina 147,6 miliard korun (podíl na HDP ČR tvořil 4,2 %). Oproti předešlému roku se jednalo o nárůst 12 miliard korun. Při přepočtení HDP na jednoho obyvatele kraje tak činí 287 879 Kč. Vysočina dosahuje 84,2 % průměru HDP České republiky, ve srovnání se všemi kraji ČR se tak Vysočina zařadila na osmé místo. Při podobném porovnání ale pro změnu s Evropskou unií je patrné, že se HDP na obyvatele Vysočiny pohybuje na 68,4 % průměrné úrovni 27 členských států.

Tabulka 6: Srovnání regionálního HDP v krajích ČR v roce 2007

Kraj	HDP	Podíl na HDP ČR	HDP na obyvatele	HDP na 1 obyvatele ve standardu kupní síly	HDP na obyvatele, ČR = 100	HDP na obyvatele, EU 27 = 100
	mil. Kč	%	Kč	PPS	%	%
Praha	848 435	24,0	709 125	38 634	207,4	168,6
Středočeský	382 657	10,8	322 364	17 349	90,3	76,6
Jihočeský	189 516	5,4	300 158	16 534	87,8	71,4
Plzeňský	179 545	5,1	322 162	17 358	94,2	76,6
Karlovarský	73 624	2,1	240 901	13 240	70,4	57,3
Ústecký	227 709	6,5	275 837	14 996	80,7	65,6
Liberecký	120 893	3,4	279 775	15 069	81,8	66,5
Královohradecký	160 462	4,5	291 472	15 622	85,2	69,3
Pardubický	147 940	4,2	290 693	15 414	85,0	69,1
Vysočina	147 554	4,2	287 879	15 588	84,2	68,4
Jihomoravský	362 044	10,3	318 863	16 886	93,2	75,8
Olomoucký	164 655	4,7	257 069	13 637	75,2	61,1
Zlínský	167 186	4,7	283 366	15 012	82,9	67,4
Moravskoslezský	358 031	10,1	286 580	15 352	83,8	68,1
Česká republika	3 530 249	100,0	341 989	18 412	100,0	81,3

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Hlavní příčiny nižšího HDP na Vysočině mohou spočívat v demografickém vývoji, nedostatku kapitálu a migrací kvalifikovaných pracovních sil do rozvinutých zemí s vyšší životní úrovní – tzv. únik mozků. Zásadní důvod nízkého HDP by mohl spočívat v malém počtu firem, které zde alokují svoje investice. Pomoc se nabízí ve formě průmyslových zón

a podnikatelských inkubátorů. „Průmyslové zóny s sebou přinášejí kvantitativní ekonomický přínos v podobě nově vytvořených pracovních míst a efektů vyplývajících z výše investovaného kapitálu přicházejících investorů na zóny. Nově vytvořená pracovní místa mají vysokou přidanou hodnotu a to obzvláště v regionech s vyšší nezaměstnaností. Investice a přímo vytvořená pracovní místa přinášejí další synergické efekty v podobě nových pracovních příležitostí u subdodavatelů a navazujících služeb pro přicházející investory.“²⁹ Jak už bylo zmíněno, další možnost pomoci je využívání externích zdrojů financování k rozjezdu či rozvoji firmy, tzv. vstup do podnikatelského inkubátoru. Hlavní význam podnikatelského inkubátoru je podpora začínajících firem, která může být ve formě budovy či malé průmyslové zóny, jíž může firma za předem stanovených podmínek využívat se zvýhodněným nájemným a ostatními službami poskytovanými provozovatelem inkubátoru. Výhody inkubátoru smí využít pouze inovativní firma, tedy firma s novým neotřelým nápadem. Především se jedná o výrokovou nebo procesní inovaci, ale také o nový přístup k zákazníkovi, nový obchodní model atd. Firmy nastartované díky podnikatelským inkubátorům už pak většinou nemají problém najít soukromého investora. Ceny pronájmu a souvisejících služeb jsou nejčastěji dotovány ze státních programů podpory malého a středního podnikání. V současnosti do těchto projektů plynou nemalé dotace z Evropské unie, které putují většinou do méně rozvinutých regionů.

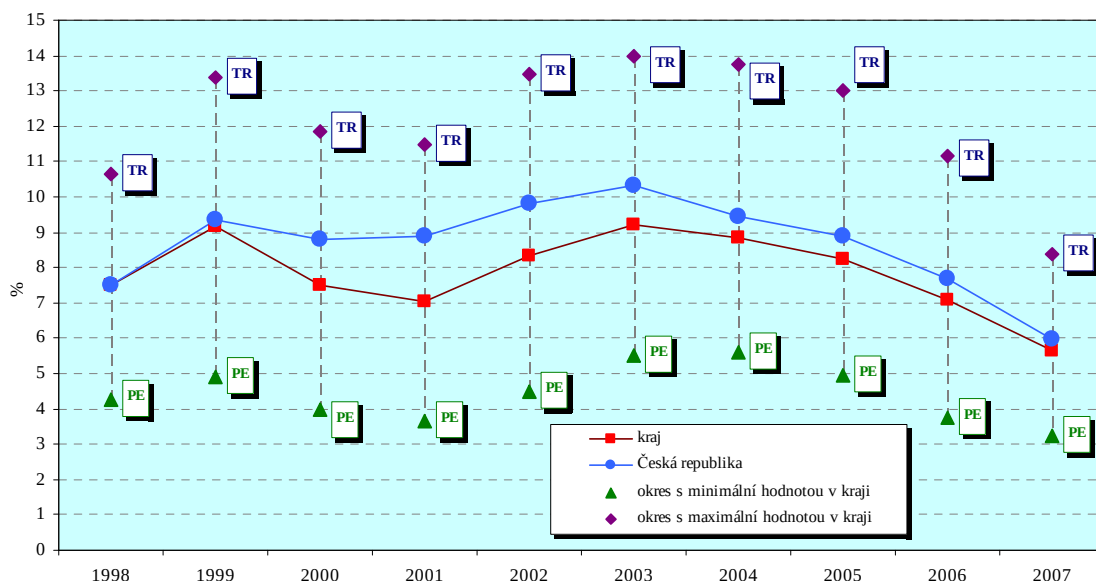
4.3. Srovnání vybraných ukazatelů v rámci okresů Vysočiny

Při komparaci ukazatele míry registrované nezaměstnanosti v rámci okresů Vysočiny byla zjištěna nejvyšší nezaměstnanost na Třebíčsku (viz příloha 3). Třebíč je okresem s trvale vysokou a nadprůměrnou mírou nezaměstnanosti. Průměrně na jedno volné místo připadá 18 uchazečů, nejhorší situace ale byla v roce 2003, kdy na jedno volné místo připadalo 37 uchazečů. Za sníženou potřebou pracovní síly by mohla stát likvidace firmy BOPO a. s., nedostatek investičního kapitálu a také sezónní vlivy. Firma

²⁹ Agentura Czechinvest dostupná z <http://www.czechinvest.org/> - 19.11.2009

BOPO a. s. vyráběla obuv, ponožky a další oděvy, svého času byla největší firmou ve střední Evropě, zaměstnávající až 5 000 osob. Což na vysoké nezaměstnanosti na Třebíčsku nese zřejmě velký podíl.

Graf 2: Míra registrované nezaměstnanosti

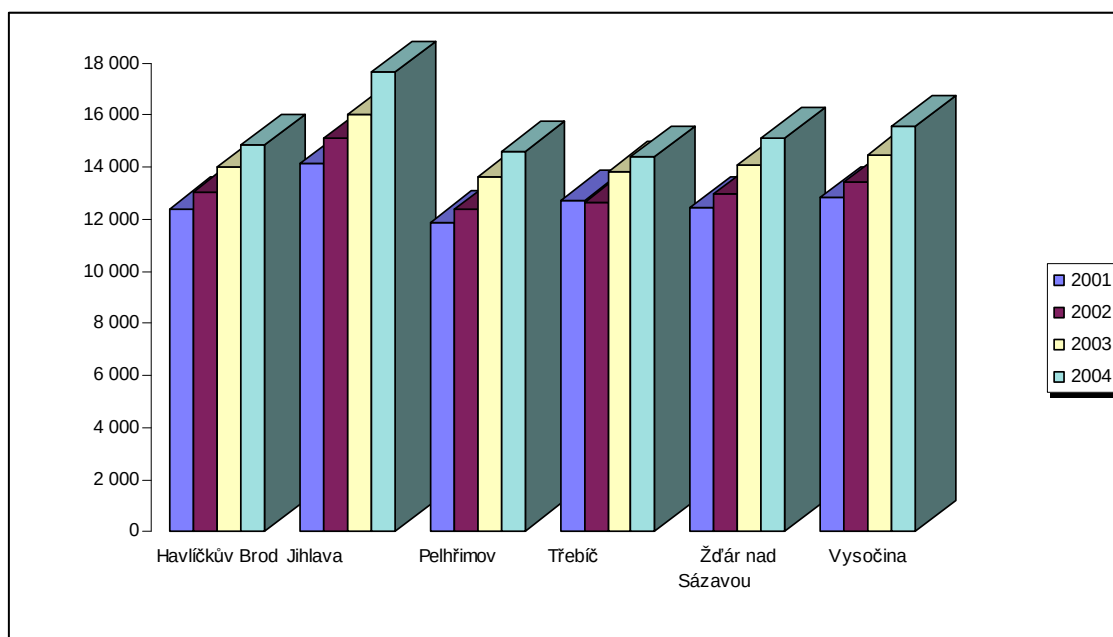
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Naproti tomu Pelhřimov je dlouhodobě okresem s nejnižší mírou nezaměstnanosti a řadí se tak mezi regiony s nezaměstnaností pod celorepublikovým průměrem. Na jedno volné místo zde průměrně připadají 4 uchazeči, což je s porovnáním s Třebíčí a ostatními okresy relativně dobrý výsledek. Nejlepší situace byla zaznamenána v roce 2007, kdy se volná pracovní místa prakticky rovnala uchazečům o zaměstnání. Mezi hlavní faktory pozitivně ovlivňující míru nezaměstnanosti v okrese Pelhřimov patří stabilizovaná výroba a taktéž stabilizované stavy pracovníků, relativně velký počet drobných a středně velkých zaměstnavatelů. Za poslední rok zasáhlo velké propouštění ale i Pelhřimov, mimo jiné i Jihlavu a Humpolec. Což souvisí s výrazným propouštěním zaměstnanců v odvětví automobilového průmyslu či ukončením výroby textilních závodů. Lepší vývoj nezaměstnanosti by mohl být očekáván v okrese Jihlava, protože Jihlava je i krajským městem, a tudíž by mohla představovat i rozsáhlejší pracovní nabídku. Ovšem podle údajů

ze statistického úřadu je Jihlava průměrným okresem, co se týče míry nezaměstnanosti.

Dalším zvoleným ukazatelem je průměrná hrubá měsíční mzda, která na Vysočině dosáhla v roce 2008 výše 20 616 Kč při přepočtu na fyzické osoby, což představovalo zhruba 87,6 % průměrné hrubé měsíční mzdy v České republice (23 542 Kč). Do roku 2004 se vedla i statistika průměrné hrubé měsíční mzdy po okresech, ale od následujícího roku se přistoupilo k nové metodice výpočtů a průměrná hrubá mzda za okresy už se nevypočítává. Pokud ale vezmeme v úvahu statistická data dostupná do roku 2004 zjistíme, že nejnižší průměrná hrubá měsíční mzda byla v okrese s nejvyšší zaměstnaností na Vysočině a to v okrese Pelhřimov. Jen v roce 2004 na tom byl hůře okres Třebíč. Naopak nejvyšší průměrné mzdy vykazoval po celé sledované období okres Jihlava. Stejně tak průměrný meziroční nárůst mezd od roku 2001 do roku 2004 byl nejvyšší v okrese Jihlava a činil 7,5 %. Co se však týče kraje Vysočiny, zde byl průměrný meziroční nárůst mezd za stejné období 6,6 %.

Graf 3: Průměrná výše hrubých měsíčních mezd dle okresů Vysočiny v letech 2001 - 2004

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

4.4. Regresní analýza závislosti migrace na výši mzdy

Tato část bakalářské práce se zabývá zkoumáním, zda existuje závislost migrace na výši mzdy v kraji Vysočina. Důvodem výběru tohoto tématu je to, že v poslední době je možné pozorovat neustálé zvyšování mzdy, což by mohlo mít vliv na migraci obyvatelstva v kraji Vysočina, a to i když se mzda v tomto kraji začíná pomalu přibližovat průměru České republiky. Cílem této kapitoly je tedy snaha zjistit, zda závislost mezi dvěma výše uvedenými veličinami existuje a pokud ano, jaká.

4.4.1. Praktické provedení

Měření závislosti je provedeno prostřednictvím regresní analýzy ve statistickém programu SAS.

Tabulka 7: Výstup analýzy lineární regrese

Parameter Estimates							
Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	t Value	Pr > t	95% Confidence Limits	
Intercept	1	14042	763.74174	18.39	<.0001	12236	15848
mzda	1	1982.26585	529.22285	3.75	0.0072	730.85265	3233.67904

Analysis of Variance					
Source	DF	Sum of Squares	Mean Square	F Value	Pr > F
Model	1	50920829	50920829	14.03	0.0072
Error	7	25406620	3629517		
Corrected Total	8	76327449			

R-Square	0.6671
----------	--------

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Rovnice lineární závislosti bude vypadat následovně:

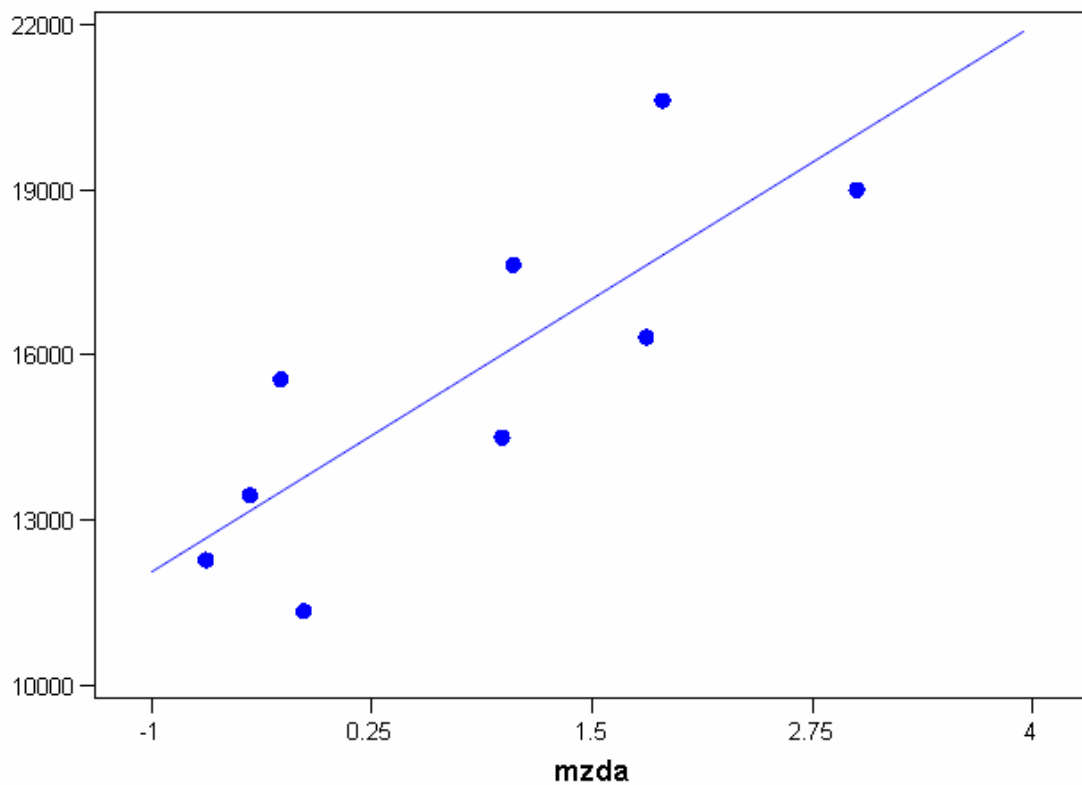
$$Y = 14\,042 + 1\,982,26585x$$

V tab. 7 (poslední tabulka „ANOVA“ – Analysis of Variance) jsou v prvním sloupci vyjmenovány zdroje variability závisle proměnné (migrace), měřené pomocí teoretického, reziduálního a celkového součtu čtverců. Vedle nich jsou uvedeny příslušné stupně volnosti a hodnoty součtů čtverců. V pravé části tabulky je zobrazena hodnota testové statistiky F a jí odpovídající P-hodnota. Podle velikosti P-hodnoty 0,0072 je možné říci, že na 95 % hladině významnosti model dává smysl. Při pohledu na koeficient determinace R-Square vidíme, že model je kvalitní, protože jím je vysvětleno přes 66 % celkové variability závisle proměnné (migrace). Prostřední tabulka (Parameter Estimates) obsahuje odhady parametrů regresní přímky, směrodatné chyby těchto odhadů, hodnoty testové statistiky při testování hypotéz, příslušné P-hodnoty a meze intervalů spolehlivosti.

V grafu 4 je znázorněn bodový diagram spolu s regresní přímkou, jejíž parametry byly odhadnuty metodou nejmenších čtverců. Tvar bodového diagramu nasvědčuje tomu, že závislost migrace na výši průměrné mzdy je lineární. Větší kolísání bodů kolem přímky, které je důsledkem existence dalších vlivů na migraci, nezahrnutých do modelu, se projevilo nižší hodnotou koeficientu determinace (0,6671).

Graf 4: Bodový diagram s regresní přímkou

migrace

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Z výše uvedené analýzy a jejích výsledků vyplývá, že hypotéza je platná a tudíž, že migrace v kraji Vysočina je závislá na výši průměrné hrubé měsíční mzdě v tomto kraji.

5. Závěr

Za posledních sto let se velmi změnil celý svět. Stejně tak se značně obměnil náhled lidí na problémy běžného života. A mění se i pohled na regionalistiku, regionální politiku a vše co s tím souvisí.

Výskyt prostorových nerovností vede v sociálně ekonomickém rozvoji k nerovnoměrnému rozvoji regionů. Nevyrovnanost územních struktur v rozdílných regionech nazýváme regionální disparitou a chápeme ji rozdílnost nebo nepoměr různých jevů či procesů. Regionální rozdíly jako takové jsou velmi složitým a obsáhlým problémem. V ČR se dostává problematika regionálních disparit do popředí až začátkem 90. let minulého století. Regionální vývoj a ekonomická výkonnost byly v této době ovlivněny zejména transformačním procesem. Ze začátku transformační proces nevykazoval nijak závažné změny, ovšem později v průběhu procesu došlo ke vzniku výrazných regionálních disparit. Mezi nejdůležitější ukazatele regionálních rozdílů patří převážně míra nezaměstnanosti, hrubý domácí produkt, míra investic včetně zahraničních investic, průměrná mzda a rozvoj infrastruktury. Jednou z možných příčin prohloubení rozdílů by mohlo být, že začátkem 90. let byl vytvořen základ tržního prostředí přijetím řady zákonů, naše ekonomika se začala zapojovat do světového trhu a vznikl soukromý sektor.

V České republice i v Evropě je regionální politika všeobecně chápána jako činnost, která směřuje ke snižování disparit v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů. Regionální politika má za cíl snahu o odstraňování těchto disparit, nastartování vyváženého regionálního rozvoje a také snahu o to, aby měly všechny regiony stejné šance a možnosti. S historickým rozvojem regionální politiky úzce souvisí dva typy regionální politiky, a to tradiční regionální politika, která v Evropě převládala do poloviny 70. let, a moderní regionální politika, která převažuje v současné době. U nás vzrostl zájem o regionální politiku a regionální rozdíly v kontextu se vstupem do Evropské unie.

Při komparaci různých ukazatelů regionálních rozdílů v rámci krajů ČR nám nejvíce vystupuje do popředí Praha (nejnižší míra nezaměstnanosti, nejvyšší míra ekonomické aktivity, atd.) s obrovskými protiklady vůči ostatním regionům. Ovšem pokud již nebereme Prahu v úvahu, rozdíly nejsou tak zřetelné. Z porovnání kraje Vysočina s ostatními nomenklaturními statistickými jednotkami České republiky nám vyplývá, že je Vysočina spíše průměrným až podprůměrným krajem, a to ať už z pohledu pozitivních či negativních disparit.

Navzdory tomu, že Vysočina nemá nejpříznivější klimatické podmínky a je krajem s velmi proměnlivým a spíše chladným podnebím, je nejvíce zemědělským regionem. Bude tomu tak i proto, že zde převládají venkovské oblasti. I přes to, že zde není vhodné klima pro pěstování třeba kukuřice či máku, zemědělci se snaží využít jakýchkoli možností pro obživu, protože zde není právě hodně pracovních příležitostí. O čemž svědčí i fakt, že Vysočina také patří mezi kraje s nejmenším objemem alokovaných investic. Investiční projekty by do kraje nepřinesly pouze finanční podporu, ale hlavně pomoc ve formě pracovních míst, kterých je v kraji málo. Což je důvodem, že spousta obyvatel Vysočiny, a nejen těch mladších, odchází za prací do jiných regionů či větších měst.

Tuto skutečnost potvrzuje i provedená analýza závislosti migrace na výši průměrné mzdy. Z prokázané hypotézy o závislosti migrace na výši mzdy tedy vyplývá i to, že situace na Vysočině co do výše mezd není zrovna příznivá. Výše mezd a s tím související zajištění určitých životních podmínek je pro mnohé hlavním důvodem odchodu za lepšími pracovními příležitostmi. V posledních letech ale bylo zaznamenáno kladné migrační saldo, což znamená, že se na Vysočinu více lidí přistěhovalo nežli odstěhovalo.

Regionální rozdíly nejsou zkoumány jenom proto, aby bylo dosaženo, že budeme všichni stejní. Jsou zkoumány také z toho důvodu, abychom

si potvrdili naši ojedinělost, dovedli se účelně a efektivně odlišit a dobře využít své komparativní výhody.

Seznam literatury

1. BLAŽEK, Jiří, UHLÍŘ, David. *Teorie regionálního rozvoje : nástin, kritika, klasifikace*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2002. 211 s.
2. LOŠŤÁK, Michal. *Přednášky*. Česká zemědělská univerzita v Praze, 2008. Dostupný z WWW: <http://www.finman.gzk.cz/Files/SRR/REG/SRR_mat_prednaska_02.pdf>.
3. Ministerstvo pro místní rozvoj. *Strategie regionálního rozvoje*. 2006. 109 s. [cit. 2009-07-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.mmr.cz/Regionalni-politika/Koncepce-Strategie/Strategie-regionálního-rozvoje-Ceske-republiky-pro>>.
4. *Oficiální internetové stránky kraje Vysočina* [online]. 2002-2008 [cit. 2009-08-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.kr-vysocina.cz/>>.
5. PONIKELSKÝ, Petr, KOŠTEJNOVÁ, Zlata. *Úvod do regionalistiky*. 2008. 59 s. [cit. 2009-07-03]. Dostupný z WWW: <http://www.vsrr.cz/pomucka/uvod_do_regionalistiky.pdf>.
6. *Strategie regionálního rozvoje České republiky*. 1. vyd. Praha, 2000. [cit. 2009-07-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.dhv.cz/regstrat/srr.html>>.
7. WOKOUN, René, et al. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 3. vyd. Praha : IFEC s. r. o., 2001. 266 s.
8. WOKOUN, René. *Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie*. 1. vyd. Praha : Oeconomica, 2003. 326 s.

Zákony

Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů

Seznam zkratk

ČSÚ	Český statistický úřad
HDP	hrubý domácí produkt
HPH	hrubá přidaná hodnota
CHKO	chráněná krajinná oblast
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
NH	národní hospodářství
NUTS	<i>Nomenclature des Unites Territoriales Statistique</i> – nomenklatura územních statistických jednotek – jsou územní celky vytvořené pro statistické účely EUROSTATU (statistický úřad Evropské unie)
OKEČ	odvětvová klasifikace ekonomických činností
ORP	obce s rozšířenou působností
POÚ	pověřené obecní úřady
SRR	Strategie regionálního rozvoje
UNESCO	<i>United Nations Education, Scientific and Cultural Organization</i> – organizace OSN (Organizace spojených národů) pro výchovu, vědu a kulturu

Seznam obrázků, grafů a tabulek

Mapa 1: NUTS II v ČR	9
Mapa 2: Rozvojové osy v České republice	16
Mapa 3: Obecně zeměpisná mapa kraje Vysočina	25
Mapa 4: Salda mezikrajských proudů migrace z kraje Vysočina a do kraje Vysočina v letech 2001-2004	34
Tabulka 1: Tradiční vs. moderní regionální politika	12
Tabulka 2: Regionální rozdíly základních makroekonomických ukazatelů	15
Tabulka 3: Nezaměstnaní, obecná míra nezaměstnanosti a míra ekonomické aktivity podle krajů	17
Tabulka 4: Zaměstnaní podle sektorů v %	32
Tabulka 5: Migrační saldo v letech 2000 - 2008	33
Tabulka 6: Srovnání regionálního HDP v krajích ČR v roce 2007	35
Tabulka 7: Výstup analýzy lineární regrese	39
Graf 1: Vývoj míry registrované nezaměstnanosti v kraji Vysočina a v ČR (prosinec 1999 - září 2009)	30
Graf 2: Míra registrované nezaměstnanosti	37
Graf 3: Průměrná výše hrubých měsíčních mezd dle okresů Vysočiny v letech 2001 - 2004	38
Graf 4: Bodový diagram s regresní přímkou	41

Přílohy

Příloha 1: Mezuregionální disparity	48
Příloha 2: Tabulka s přehledem investorů v kraji Vysočina	50
Příloha 3: Nezaměstnanost dle okresů Vysočiny v letech 2001 - 2008	52

Příloha 1: Mezuregionální disparity

Mezuregionální disparity jak na úrovni krajů, tak i okresů případně mikroregionů se projevují především v následujících oblastech a vlivech:³⁰

- Lidé
 - o Demografie a migrace
 - o Vzdělanostní struktura a školství
 - o Zaměstnatelnost
 - o Sociální struktura a sociální integrace
 - o Sociální problémovost
 - o Sociální infrastruktura
- Osídlení
 - o Sídlní struktura
 - o Bydlení
- Ekonomika regionů
 - o Hrubý domácí produkt
 - o Nezaměstnanost
 - o Průměrné mzdy
 - o Podniky a podnikání
 - o Přímé zahraniční investice a export
 - o Výzkum, vývoj, inovace – znalostní ekonomika
- Technická a dopravní infrastruktura
 - o Dopravní infrastruktura a dopravní toky
 - Železniční doprava
 - Letecká doprava
 - Vodní doprava
 - Cyklistická doprava
 - o Technická infrastruktura
 - Energetika a energetické sítě
 - Zásobování plynem
 - Telekomunikace
- Krajinný potenciál a ochrana životního prostředí

³⁰ Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky – Strategie regionálního rozvoje, 2006

- o Krajinný potenciál
- o Životní prostředí
 - Vodní hospodářství
 - Ovzduší a hluk
 - Odpady
 - Využívání přírodních zdrojů
 - Půda a lesy
 - Environmentální vzdělávání a prevence
- Využití kulturního potenciálu
 - o Kulturní potenciál
 - o Kulturní infrastruktura a služby
 - o Výchova
 - o Dobrovolné aktivity
 - o Památky
 - o Veřejný prostor
 - o Podpora
 - o Přeshraniční spolupráce
- Cestovní ruch
- Veřejná správa

Příloha 2: Tabulka s přehledem investorů v kraji Vysočina

Investor	Česká právnická osoba	Typ činnosti	Sektor	Země původu	Investice (mil. CZK)	Investice (mil. USD)	Pracovní místa	Datum	Kraj	Místo
Bauer (Nike)	n.s. ¹⁾	MFG ²⁾	gumárenský a plastikařský	Kanada	289,11	10,00	500	1993	Vysočina	n.s.
Draka	Draka Kabely, s.r.o.	MFG	elektronický a elektrotechnický	Nizozemsko	n.s.	n.s.	350	1994	Vysočina	
Schweighofer	Stora Enso Timber Ždírec, s.r.o.	MFG	dřevozpracující a papírenský	Rakousko	877,44	33,00	245	1996	Vysočina	Ždírec nad Doubravou
Kostecké uzeniny	Kostecké uzeniny a.s.	MFG	potravinářský	Česká republika	394,04	11,00	550	2000	Vysočina	
Kronospan	Kronspan CR, spol. s r.o.	MFG	dřevozpracující a papírenský	Kypr	1 465,00	40,90	12	2000	Vysočina	
Holzwerke	Holzwerke WIMMER s.r.o.	MFG	dřevozpracující a papírenský	Německo	1 384,48	38,65	82	2000	Vysočina	
Robert Bosch	BOSCH DIESEL s.r.o.	MFG	výroba dopravních prostředků	Německo	8 507,00	237,48	1 485	2000	Vysočina	Jihlava
Jihlavské sklárny	Jihlavské sklárny BOHEMIA, a.s.	MFG	ostatní	Česká republika	1 212,00	32,22	200	2001	Vysočina	
Automotive Lighting Reutlingen	Automotive Lighting s.r.o.	MFG	výroba dopravních prostředků	Německo	894,50	23,78	0	2001	Vysočina	n.s.
Zexel Valeo	Zexel Valeo Compressor Czech, s.r.o.	MFG	výroba dopravních prostředků	Japonsko	1 868,80	53,34	475	2002	Vysočina	Humpolec
Futaba	Futaba Czech, s.r.o.	MFG	výroba dopravních prostředků	Japonsko	2 000,00	57,08	450	2002	Vysočina	
Sumitomo	Steel Center Europe, s.r.o.	MFG	strojírenský	Japonsko	466,00	15,40	60	2003	Vysočina	Humpolec
Cooper Tyre & Rubber	Cooper-Standard Automotive Česká republika s.r.o.	MFG	výroba dopravních prostředků	Velká Británie	363,00	14,12	70	2004	Vysočina	n.s.
Robert Bosch	BOSCH DIESEL s.r.o.	MFG	výroba dopravních prostředků	Německo	3 232,00	125,61	368	2004	Vysočina	Jihlava
Arrow International	ARROW International CR, a.s.	MFG	gumárenský a plastikařský	USA	n.s.	n.s.	150	2004	Vysočina	n.s.
Connaught Electronics	CONNAUGHT ELECTRONICS /CZ/ spol. s r.o.	MFG	elektronický a elektrotechnický	Irsko	70,00	2,72	300	2004	Vysočina	n.s.
Trustfin + Monarch Machinery	TRUSTFIN - VANGUARD a.s.	MFG	strojírenský	Česká republika/USA	171,00	6,65	300	2004	Vysočina	Třebíč
Stora Enso Timber	Stora Enso Timber Ždírec, s.r.o.	MFG	dřevozpracující a papírenský	Rakousko	366,70	14,25	0	2004	Vysočina	Ždírec nad Doubravou
Kronospan	KRONOSPAN OSB, spol. s r.o.	MFG	dřevozpracující a papírenský	Kypr	2 633,00	102,33	52	2004	Vysočina	
ADW Holding	ADW Bio, a.s.	MFG	chemický a farmaceutický	Česká republika	674,19	29,98	36	2005	Vysočina	n.s.
LANA	Czech LANA, s.r.o.	MFG	ostatní	Španělsko	361,66	16,08	50	2005	Vysočina	
AGROSTROJ Pelhřimov	AGROSTROJ Pelhřimov, a.s.	MFG	strojírenský	Česká republika	390,00	17,34	160	2005	Vysočina	n.s.
n.s.	n.s.	MFG	gumárenský a plastikařský	Nizozemsko	n.s.	n.s.	n.s.	2005	Vysočina	n.s.
MAGNA Presstec	Magna Cartech spol. s r.o.	MFG	kovodělný a kovozpracující	Rakousko	395,00	17,57	30	2005	Vysočina	Česlé Velenice
TEDOM	TEDOM s. r. o.	MFG	výroba dopravních prostředků	Česká republika	179,42	7,97	210	2005	Vysočina	Střítež
Automotive Lighting Reutlingen	Automotive Lighting s.r.o.	MFG	výroba dopravních prostředků	Německo	2 613,50	106,42	632	2006	Vysočina	n.s.
n.s.	n.s.	MFG	gumárenský a plastikařský	Německo	n.s.	n.s.	n.s.	2006	Vysočina	n.s.
Humpolecké strojírny Humpolec	Humpolecké strojírny Humpolec a.s.	MFG	strojírenský	Česká republika	200,00	8,14	84	2006	Vysočina	
BOHEMIAN TECHNOLOGIES	BOHEMIAN TECHNOLOGIES a.s.	SC ³⁾	IT a vývoj software	Česká republika	21,94	0,89	48	2006	Vysočina	n.s.
MANN+HUMMEL	MANN + HUMMEL (CZ) s.r.o.	MFG	výroba dopravních prostředků	Německo	606,75	24,71	180	2006	Vysočina	Nová Ves
ATX	atx - technická kancelář pro komplexní automatizaci, s.r.o.	SC	IT a vývoj software	Česká republika	100,11	4,08	45	2006	Vysočina	n.s.
n.s.	n.s.	MFG	kovodělný a kovozpracující	Španělsko	n.s.	n.s.	n.s.	2006	Vysočina	
n.s.	n.s.	MFG	kovodělný a kovozpracující	Finsko	n.s.	n.s.	n.s.	2006	Vysočina	

n.s.	n.s.	MFG	strojířenský	USA	n.s.	n.s.	n.s.	2007	Vysočina	
MANN+HUMMEL	MANN+HUMMEL	TC ⁴⁾	výroba dopravních prostředků	Německo	24,10	1,18	74	2007	Vysočina	Okříšky
n.s.	n.s.	MFG	ostatní	Česká republika	n.s.	n.s.	n.s.	2007	Vysočina	
JOPP GmbH	JOPP Automotive s.r.o.	MFG	výroba dopravních prostředků	Německo	136,49	7,78	55	2008	Vysočina	Velké Meziříčí
AGROSTROJ Pelhřimov, a.s.	AGROSTROJ Pelhřimov, a.s.	MFG	strojířenský	Česká republika	250,00	16,14	90	2008	Vysočina	Pelhřimov
Slévárna a modelárna Nové Ransko, s.r.o.	Slévárna a modelárna Nové Ransko, s.r.o.	TC	strojířenský	Česká republika	37,80	2,22	5	2008	Vysočina	
UCHYTIL s.r.o.	UCHYTIL s.r.o.	TC	kovodělný a kovozpracující	Česká republika	20,00	1,17	13	2008	Vysočina	
Huperz CZ s.r.o.	Huperz CZ s.r.o.	TC	kovodělný a kovozpracující	Česká republika	22,85	1,34	0	2008	Vysočina	
RACOM, s.r.o.	RACOM, s.r.o.	TC	elektronický a elektrotechnický	Česká republika	8,70	0,51	0	2008	Vysočina	
TSR Czech republic s.r.o.	TSR Czech republic s.r.o.	MFG	ostatní	Německo	319,10	16,08	19	2007	Jihočeský, Plzeňský, Vysočina	
AQUACOMP HARD s.r.o.	AQUACOMP HARD s.r.o.	TC	strojířenský	Česká republika	34,80	2,04	0	2008	Vysočina	
EURONEST s.r.o.	EURONEST s.r.o.	SC	centrum strategických služeb	Česká republika	1,25	0,06	20	2009	Vysočina	Třebíč
n.s.	n.s.	TC	výroba dopravních prostředků	Česká republika	n.s.	n.s.	n.s.	2009	Vysočina	n.s.
n.s.	n.s.	TC	strojířenský	Česká republika	n.s.	n.s.	n.s.	2009	Vysočina	n.s.
Hartmann-Rico	HARTMANN – RICO a. s.	MFG	ostatní	Německo	568,94	15,12	300	2001	Vysočina, Jihočeský, Ústecký	
atx - technická kancelář pro komplexní automatizaci, s.r.o.	atx - technická kancelář pro komplexní automatizaci, s.r.o.	SC	IT a vývoj software	Česká republika	2,08	0,12	15	2008	Moravskoslezský, Vysočina	
Wiegel Tschechia	Wiegel CZ žárové zinkování s.r.o.	MFG	strojířenský	Německo	398,00	10,58	160	2001	Královéhradecký, Vysočina, Jihočeský	Hradec Králové, Žďár nad Sázavou, České Budějovice

1) Označení n.s. (not specified) je používán v případech, kdy investor zatím nesouhlasí s oznámením všech detailů svého projektu (s ohledem na konkurenci, burzu apod.). Tyto informace se stávají veřejnými až v okamžiku, kdy je investorovi udělena veřejná podpora

2) MFG – výrobní činnost + greenfield projekt – stavba nového závodu tzv. na zelené louce

3) SC – strategické služby

4) TC – technologické centrum

Zdroj: www.czechinvest.org - 21.10.2009

Příloha 3: Nezaměstnanost dle okresů Vysočiny v letech 2001 - 2008

	2001			2002			2003			2004		
Nezaměstnanost	Míra reg. nezaměstnanosti (%)	Uchazeči o zaměstnání celkem	Volná pracovní místa	Míra reg. nezaměstnanosti (%)	Uchazeči o zaměstnání celkem	Volná pracovní místa	Míra reg. nezaměstnanosti (%)	Uchazeči o zaměstnání celkem	Volná pracovní místa	Míra reg. nezaměstnanosti (%)	Uchazeči o zaměstnání celkem	Volná pracovní místa
Kraj Vysočina	7,02	18196	2797	8,32	21548	2267	9,20	23841	1317	8,85	24531	1273
Havlíčkův Brod	5,45	2571	253	6,69	3112	179	7,73	3538	145	7,61	3604	150
Jihlava	5,82	3305	941	6,93	4001	606	8,19	4700	446	8,05	4639	56
Pelhřimov	3,67	1373	420	4,48	1665	432	5,51	2060	314	6,10	2211	490
Třebíč	11,47	6599	525	13,46	7570	601	14,00	8258	221	14,29	8374	358
Žďár nad Sázavou	7,23	4348	658	8,49	5200	449	8,86	5285	191	9,24	5703	219
	2005			2006			2007			2008		
Nezaměstnanost	Míra reg. nezaměstnanosti (%)	Uchazeči o zaměstnání celkem	Volná pracovní místa	Míra reg. nezaměstnanosti (%)	Uchazeči o zaměstnání celkem	Volná pracovní místa	Míra reg. nezaměstnanosti (%)	Uchazeči o zaměstnání celkem	Volná pracovní místa	Míra reg. nezaměstnanosti (%)	Uchazeči o zaměstnání celkem	Volná pracovní místa
Kraj Vysočina	8,23	22814	1913	7,10	20060	4071	5,63	16 202	5 764	6,27	17874	2414
Havlíčkův Brod	5,80	3050	335	5,58	2749	677	4,48	2 283	1 097	5,80	3037	426
Jihlava	6,82	4335	552	6,08	3966	832	4,97	3 348	1 304	6,00	3868	612
Pelhřimov	4,94	1965	447	3,73	1599	721	3,22	1 398	1 376	4,30	1870	266
Třebíč	13,03	8083	275	11,14	6991	982	8,38	5 255	677	8,40	5088	359
Žďár nad Sázavou	8,90	5381	304	7,54	4577	859	6,18	3 918	1 310	6,20	4011	751

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat ČSÚ